

İKİLEME KULLANIMI BAKIMINDAN BULGARİSTAN VE YUNANİSTAN TÜRK AĞIZLARI

Özden, Muharrem *

Doğan, Levent **

Öz

Bu çalışmada Bulgaristan ve Yunanistan Türk Ağızlarında, yazı dilimizde bulunan veya yazı dilinin dışında kullanımı görülen ikilemeler ele alınmıştır. Bulgaristan ve Yunanistan Türk Ağızlarıyla ilgili ağız çalışmalarında geçen metinlerden, çalışmaların sözlük bölümlerinden ve Derleme Sözlüğünden alınan bu ikilemeler; anlam bakımından, sözcük yapısı bakımından, şekil ve kuruluş bakımından ve görev bakımından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ağız, Türk Ağızları, İkileme, Yazı dili, Bulgaristan ve Yunanistan

BULGARIAN AND GREEK TURKISH ACCENTS IN TERMS OF REDUPLICATION

Abstract

In this study, the reduplications in Bulgarian and Greek Turkish Accents, which are found in written language or used out of written language, are discussed. These reduplications, taken from the elicited texts of accent studies conducted in Bulgarian and Greek Turkish, from their dictionary sections and from the compilation dictionary; in terms of meaning, word structure, form, formation, and function.

Keywords: Accent, Turkish accents, Reduplication, Written language, Bulgarian and Greek

GİRİŞ

Türkçe sözlükte ikileme “Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması.” şeklinde tanımlanır (TDK, 1998). Türkiye’de bu konu üzerine kapsamlı çalışmalardan birini yapmış olan Vecihe Hatiboğlu ise ikilemeleri “Anlatım gücünü arttırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır.” diye tarif etmiştir (Hatiboğlu, 1971). Bir dilin kelimeleri ile birlikte atasözleri, deyimler, kalıp sözler, terimler, ikilemeler ve çeşitli anlatım kalıpları o dilin söz varlığını meydana getirir. Türkçenin her döneminde, her lehçesinde belirgin olarak görülen ikilemeler, dilin gerek yapı, gerek söz dizimi, gerekse anlambilimi açısından en önemli öğelerinden birini oluşturur. Latin edebiyatında birkaç örnekle gösterilebilen ikilemelerin, dünya dillerinde de çok az örneği vardır (Alkaya, 2008). İkilemeler Türkçenin en eski metinlerinden itibaren zengin örnekleriyle karşımıza çıkar. Göktürk yazıtlarında 15 (Aydın, 1997; Tekin, 2003), Uygur Türkçesinde 262 (Çağatay, 1978: 29), Kutadgu Bilig’de 197 (Ölmez, 1998: 19), Divanü Lûgati’t Türk’te 162 (Sev, 2004: 497) ve yine Nehcü'l-Ferâdis, Kıyasü'l-Enbiyâ ve Mukaddimetü'l-Edeb gibi Harezmi dönemi eserlerinde (Erdem, 2005: 189) pek çok ikilemenin yer aldığı konuyla ilgili çalışma yapanlar tarafından ortaya konulmuştur (Alkaya, 2008). Bulgaristan ve Yunanistan Türk Ağızlarıyla ilgili yapılan saha araştırmaları sonucunda oluşturulan 15 farklı çalışma ve Derleme Sözlüğü taranarak oluşturulan araştırmamızda

* Yrd.Doç. Dr. - Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü - muharremozden@trakya.edu.tr

** Yrd.Doç. Dr. - Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü - ldogan@trakya.edu.tr

ikilemeler; anlam bakımından, sözcük yapısı bakımından, şekil ve kuruluş bakımından ve görev bakımından değerlendirilmiştir. Çalışmanın inceleme bölümünden sonra oluşturulan sözlük bölümünde ise ikilemelerin anlamları ve kullanıldığı eser adları gösterilmiştir. Çalışmada kullanılan eser kısaltmaları Kaynakça bölümünün içinde eser künyelerinden sonra koyu olarak parantez içinde gösterilmiştir.

A. Anlam Bakımından İkilemeler

A.1. Aynı Kelimelerle Kurulan İkilemeler

acik acik (RAZN ; SKD; DKD), adım adım (KBÇKTA), ākır ākır (KIRN ; SKD; DKD), aşrı aşrı (RAZN ; SKD), āta āta (KBTAHD), ayrı ayrı (RAZN ; SBK ; DKD), ballandıra ballandıra (BDAD ; SKD; DKD), baygın baygın(DRTAS), bire bir (RAZN ; SKD; DKD), birā birā (KBÇKTA), bire tane bire tane (RAZN ; SKD), boyu boyuna (SBK), bōlä bōlä (KBÇKTA), bōle bōle (RAZN), bōm bōm (DRTAS), bōgū bōgū (RAZN ; SKD), bu va bu va (KIRN ; DKD), bōklüm bōklüm (BDAD ; SKD ; DTYASO), bōle bōle (KIRN ; RAZN ; DKD), cavıl cavıl (KIRN), cayır cayır (KBTAHD), cebel cebel (KIRN), çıkıl çıkıl (RAZN), çöm çöm(DRTAS), dānik dānik (RAZN ; SKD; DKD), dērececek dērececek (KIRN), dı vım dı vım (KIRN), dinnene dinnene (RAZN ; SKD; DKD), dışık dışık (KIRN), dūrüle dūrüle(RAZN; SKD), gezē gezē (RAZN ; SKD; DKD), gıdı gıdı (BDAD ; RAZN ; DKD), gıra gıra (DRTAS), gıt gıde (KIRN ; SKD; DKD), gombaklana gombaklana (KIRN), güle güle (RAZN ; SKD), hañgır hañgır (BDAD), hantır hantır(BDAD),hapahap (DRTAS), hōdrey hōdrey(KIRN), hōcērē hōcērē (BDAD),ılgım ılgım (DRTAS), kaçım kaçım (BDAD ; SKD; DKD), kādaş kādaşa (RAZN ; SKD; DKD), kändi kändinā (SBK ; DKD), kane kane (KBÇKTA), kendi kendinne (RAZN), mıyıl mıyıl (KIRN ; SKD; DKD), öp öp (SBK),ōle öle (RAZN ; SKD), pālak pālak (KIRN ; SKD), pañça pañça (BDAD ; SKD; DKD), sarım sarım (RAZN; SKD ; KBTAHD), savırım savırım (DRTAS), sendek sendek(DRTAS), sōna sōna (RAZN ; SKD; DKD), sonca sonca(KIRN), suma suma (DRTAS), şüle şüle (RAZN ; SKD; DKD), tın tın (KBÇKTA ; RAZJE/19), tırım tırım (RAZN ; SBK ; DKD), to b,kadā to b,kadar (RAZN ; SKD; DKD), t,ōble t,ōble (RAZN), tōlä tōlä (SBK), t,ōle t,ōle (RAZN ; DKD), tuā āf tuā āf (DTYASO), tümen tümen(DS-Şumnu), usul usul (RAZN ; SKD; DKD), uzùn uzùn (KBTAHD), üle üle (KIRN ; DKD), ünüm ünüm (DRTAS), üp üp (SBK), yan yana (BDAD ; KIRN ; RAZN ; SBK ; DKD), yāvaş yāvaş (KIRN ; DKD), yörüyelek yörüyelek (KIRN ; SKD), zongur zongur (RAZN ; DKD), zoru zoruna (BDAD ; DKD), zōzoruna (DRTAS),ālādan ālā:(BTGA.91:Gümülcine-Delinazköy), altıā alta (BKÖBTGA), araā ara (BKÖBTGA), bacaktan bacağa (BKÖBTGA), burcu burcu (BKÖBTGA), büle büle “böyle böyle” (BKÖBTGA), çeke çeke (BTHM), diftik diftik(BTGA.182:Gümülcine-Sendelli), doktor doktor gez- /dolaş- (GTABKK),fırt fırt(BKÖBTGA), fiska fiska kapar- / ol- (GTABKK), göz göz ol-(BTGA. 398:Gümülcine-Kalanca), kala kala(BTHM),kat kat(BTFK), kaykıla kaykıla (BKÖBTGA), kendi kendinen (BKÖBTGA), mışıl mışıl (BTHM), peşpeş (BTGA. 190:Gümülcine-Büyük Doğanca), pusta pusta(BTGA. 209:Gümülcine-Üşekdere), renkli renkli (BTHM), siyrək siyrək (BKÖBTGA), şalak şalak ol- (BTGA. 160:Gümülcine-Üntüren), tıpij tıpij git-(BTGA. 414:Gümülcine-Sofular), topaş topaş yap- (BTGA. 410:Gümülcine-Bekirköy), ufacıkā ufacık (BKÖBTGA), üle üle (BKÖBTGA), vırnak vırnak (BTHM), yan yana (BKÖBTGA), yavaşçık yavaşçık (BTHM),

yavaş yavaş (BTHM ; BTFK ; BKÖBTGA), yeni yeni(BTFK), zumba zumba (BKÖBTGA), zırı zırtana(BTGA. 57:Gümülcine-Gerdeme)

A.2. Yakın veya Eş Anımlı Kelimelerle Kurulan İkilemeler

ālaşmak bārişmak (KIRN ; DKD), alum satım (RAZN), āmir mēmur (KBÇKTA), ana boba (RAZN), ana buba (BDAD ; SBK ; DRTAS), anā buba (RAZN ; DKD), anala kızla (RAZN ; DKD), aramak taramak (RAZN ; SKD; DKD), ārımız acımız (SBK), avıl baca (SBK; DKD),bā bāça (RAZN ; SKD; DKD), bāça kışla (SBK), bāmak çimək (RAZN ; SKD ; DKD), būme dōma“doğma (RAZN ; DKD), çalı çırpı (KBÇKTA), çapa kürek (KBÇKTA), çayır çimān (KBÇKTA), çekiş dövüş (RAZN ; SKD), çuha çāşır (SBK), dā tepe (DTYASO),davullāla zurnalāla (RAZN ; SKD), dōmak būmek (RAZN ; SKD ; DKD), el_ ālēm (SBK), enik ēncek (BDAD ; SKD; DKD),eş dost (RAZN ; SKD ; DKD), fakır fukara (DTYASO),gelin güvā(SBK ; DKD), gırık dōkük (DRTAS), giğim kuşam (KIRN ; SKD), gol budak (DRTAS), hırsız huysuz (DRTAS),hısım akraba (KIRN), ısım_ akraba(SBK ; DKD), ilīkemi(SBK), îri būrū (DRTAS), kāga kuş (RAZN), kapı pānçerā(SBK ; DKD), karı koca (RAZN ; SKD ; DKD), kīlā baylā (RAZN), malını mülkünü (KBÇKTA ; SBK ; DKD), ōlluk gızlık (DRTAS), o ōle bu bōle (SBK ; DKD), ot çöp (KIRN ; SKD), ōlā bōlā (KBÇKTA), ōrtdōšek (DRTAS), para pul (BDAD ; SKD ; DKD), sorgu suval (RAZN ; SKD), şōlā bōlā (KBÇKTA), te şōle te bōle (RAZN ; SKD), te şūle te būle (RAZN ; DKD), yalın yanış (RAZN ; SKD ; DKD), yazma okuma (RAZN ; DKD), yemek_ içmek (SBK ; DKD), yıkık dōkük (RAZN ; SKD ; DKD), yılannar çıyannar (RAZJE/21), zevk sefa (KBÇKTA ; DTYASO), aç susuz (BKÖBTGA), allı şallı şiler(BTGA.91:Gümülcine-Delinazköy), anne baba (BTFK ; BKÖBTGA), boy pos (BKÖBTGA), ellen boylan(BTGA.197:Gümülcine-Küçük Sirkeli), ēvli bārklı (BKÖBTGA), gerenek görenek (BKÖBTGA), gezmek tozmak (BKÖBTGA), gıreb seten (BKÖBTGA), hal hatır (BTHM), hısım akraba (BTHM; BTFK ; BKÖBTGA), iş güç (BKÖBTGA), kap kaçak (BTFK), konu komşu (BTHM ; BTFK; BKÖBTGA), nineler dedeler (BKÖBTGA), ōle būle (BKÖBTGA), sıkı bütүн(BTGA. 222:Gümülcine-Koyundere), silmek süpürmek (BKÖBTGA), vakti sāti (BKÖBTGA), yol yordam (BTHM)

A.3. Zıt Anımlı Kelimenin Tekrarı ile Kurulan İkilemeler

alacā verecē (RAZN ; SKD), al gülüm, vēê gülüm (BDAD),as çok (RAZN ; SKD ; DKD), aşaa yukarı (BDAD ; DKD), aşāokarı (KIRN), aşā_ükarı (RAZN), aşā yukarı (KBÇKTA ; KIRN ; SBK), avşam saba(SBK ; DKD), be öte be beri (SBK ; DKD), bırsıcak bısovuk (RAZN ; SKD), būük küçük (SBK ; DKD),doldur boşalt (DTYASO), fi aşā fi yukarı (SBK),gelen giden (RAZN ; SKD ; DKD), gelip gidmek (RAZN ; SKD ; DKD), gel zaman git zaman (KIRN ; SKD), git gel (SBK ; DKD),ıpkötü (RAZN ; DKD), ileri geri (RAZN ; SBK ; DKD), indımek pındirmek (RAZN), kıpıt ōtē, kıpıt beri (BDAD),müsādeli müsādesis (DRTAS), ōlü diri (BDAD ; SKD ; DKD),sā solu (BDAD;SKD;DKD),sayına soluna (KBÇKTA), üşđ gün üşđ gece (DTYASO), yata kalka (DTYASO),zengin fıkare (RAZN), altō üz: (BKÖBTGA), biri dolu biri boş (BTHM), ēr geç (BKÖBTGA), gettiōgeldi (BKÖBTGA), öte berice (BTGA. 166:Gümülcine-Kalfa), öte bericene(BTGA. 222:Gümülcine-Koyundere)

B. Sözcük Yapısı Bakımından İkillemeler

B.1. Türkçe İsimlerle Kurulan İkillemeler

anadan babadan (RAZN ; SKD ; DKD), çabık çabık (RAZN ; SKD ; DKD), çalı çırpı (KBÇKTA), gevrek gevrek (DRTAS), güle güle (RAZN ; SKD), hırsız huysuz (DRTAS), küçük küçük (KIRN ; RAZN ; SBK ; DKD), sıra sıra (KBÇKTA ; RAZN ; SKD ; DKD ; KBTAHD), {len ikindi (DTYASO), yüksek yüksek (RAZN ; SKD ; DKD), gelenek görenek (BTFK ; BKÖBTGA), konu komşu (BTHM ; BTFK ; BKÖBTGA), yeni yeni (BTFK), yol yordam (BTHM)

B.2. Türkçe ve Yabancı İsimlerle Kurulan İkillemeler

bāça kışla (Fa. + T.SBK), eş dost (T. + Fa. RAZN ; SKD ; DKD), kül küsbe/kül küspe (T. + Fa. DRTAS), ot çöp (T. + Fa.KIRN ; SKD), sorgu suval (T. + Ar.) (RAZN ; SKD)

B.3. Yabancı İsimlerle Kurulan İkillemeler

ashlı nesli (Ar. + Ar. DRTAS), avıl baca (Yun. + Fa.SBK ; DKD), bā bāça (Fa. + Fa.RAZN ; SKD ; DKD), cümüş cemāt (Fa. + Ar. DTYASO), davul zurna (Ar. + Fa.RAZN ; SKD), fakır fukara (DTYASO), figan figan (Fa. + Fa.SBK), ısm_ akraba (Ar. + Ar. SBK ; DKD), malımı mülkünü (Ar. + Ar. SBK ; DKD), para pul (Fa. + Fa.BDAD ; SKD ; DKD), rakı konyak (Ar. + Fr. DTYASO), zengin fıkare (Fa. + Ar. RAZN), davul zurna (Ar. + Fa. BTFK), hal hatır (Ar. + Ar. BTHM), vakti sāti (Ar. + Ar. BKÖBTGA)

B.4. Sayılarla Kurulan İkillemeler

birer birer (RAZN ; SKD ; DKD), bire tane bire tane (RAZN ; SKD), bir iki hānā (SBK), ikilik mikilik (RAZN ; SKD), ikişer ikişer (RAZN ; SKD ; DKD), on òm beş (KBTAHD), üçö beş (DTYASO), üç dōd (SBK), beşö on (BKÖBTGA), iki duvul iki zurna (BKÖBTGA)

B.5. Renk isimleriyle Kurulan İkillemeler

alö al (DTYASO), gara gara (KIRN), gara gırmızı (DRTAS), gıpgırmızı (KIRN ; DRTAS), kıpkızıl (DRTAS), sarı sarı (RAZN ; SKD ; DKD), yeşil yeşil (KBTAHD), beyaz meyz (BTHM)

B.6. Hayvan isimleriyle Kurulan İkillemeler

goyùn guzù (KBTAHD), inek minek (KIRN ; SKD ; DKD), kāga kuş (RAZN), kedülā köpek (KBÇKTA), kuzu muz (RAZN ; SKD ; DKD)

B.7. Organ isimleriyle Kurulan İkillemeler

el ele (RAZN ; SKD ; DKD ; DTYASO), elsiz ayaksız (RAZN ; DKD), kaş göz (BDAD ; SKD ; DKD), kol kol (RAZN ; SKD), saçlā maçlā (KIRN ; SKD ; DKD), ėlli ayāklı (BKÖBTGA)

C. Şekil ve Kuruluş Bakımından İkillemeler:

C.1. İsim Kök ve Gövdelerinden Kurulan İkillemeler

C.1.1. Hâl Eki Alarak Oluşturulan İkillemeler

C.1.1.1. Yalın Hâldeki İkilemeler:

acı acı (*KIRN ; SKD*), babañ öl (*DTYASO*), dā tepe (*DTYASO*), davul zurna (*RAZN ; SKD*), ısım akraba (*SBK ; DKD*), rāt rāt (*RAZN ; SKD ; DKD*), sık sık (*RAZN ; SKD ; DKD*), ufak ufak (*RAZN ; SKD ; DKD*), yalın yanış (*RAZN ; SKD ; DKD*), yavaş yavaş (*KBÇKTA ; KIRN ; RAZN ; SBK*), altñ üs (*BKÖBTGA*), boy pos (*BKÖBTGA*), greb seten (*BKÖBTGA*), iş güç (*BKÖBTGA*), kat kat (*BTFK*)

C.1.1.2. İlgi Hâli Ekiyle Kurulan İkilemeler:

dedelerimizin dedesi (*DTYASO*), gündüzün gecesi (*KBTAHD*), domuzun domuzu (*BTGA.245:Gümülcine-Omurluköy*)

C.1.1.3. Yönelme Hâli Ekiyle Kurulan İkilemeler

bıgündän bıgünä (*KBÇKTA*), evden eve (*KIRN ; SKD ; DKD*), fıkare fıkareye (*RAZN*), gerisi geriye (*RAZN ; SKD ; DKD*), kâdaş kâdaşa (*RAZN ; SKD ; DKD*), kändi kändinä (*SBK ; DKD*), kâşı kâşıya (*RAZN ; SKD*), konu komşuya (*SBK ; DKD*), kuyruk kuyrā (*RAZN ; SKD*), oyana buyana (*RAZN ; SKD ; DKD*), ötekisinä berikisinä (*SBK*), sāye sola (*DTYASO*), urā burā (*KIRN*), yan yana (*BDAD ; KIRN ; RAZN ; SBK ; DKD*), yüz yüze (*BDAD ; SKD ; DKD*), zengin zengine (*RAZN*), bacaktan bacağa (*BKÖBTGA*), baştan başa (*BKÖBTGA*), fakire fıkara (*BTHM*)

C.1.1.4. Bulunma Hâli Ekiyle Kurulan İkilemeler

bayırda kırdā (*DTYASO*)

C.1.1.5. Ayrılma Hâli Ekiyle Kurulan İkilemeler

anadan babadan (*RAZN ; SKD ; DKD*), avşamdan sabāya (*SBK ; DKD*), bayramdan bayrama (*RAZN ; SKD ; DKD*), betēden beter (*RAZN ; DKD*), boydan boya (*KIRN ; SKD ; DKD*), dupadūrudan (*DRTAS*), gün gündən (*RAZN ; SKD ; DKD*), kasımdan kasıma (*SBK*), odalardan odaya (*DTYASO*), o köydän o köyā (*KBÇKTA*), öteden beriden (*RAZN ; SKD ; DKD*), sādān soldan (*SBK ; DKD*), ucundan ucundan (*BDAD ; SKD*), urdan burdan (*KIRN*), karadan kara (*BTGA.96:Gümülcine-Kozlukebir*), kārşıdan karşıya (*BKÖBTGA*), ordan bordan (*BTFK*)

C.1.1.6. Vasıta Hâli Ekiyle Kurulan İkilemeler

çuha çāşırā (*SBK*), davullāla zurnalāla (*RAZN ; SKD*), küllemülle (*KIRN ; SKD*), pastayla mastayla (*SBK ; DKD*), iğneyle ipliklen (*BKÖBTGA*), odunlarla çırpırlan (*BTHM*)

C.1.1.7. Yön Gösterme Ekiyle Kurulan İkilemeler

içerğ dışarı (*KBTAHD*), ileri geri (*RAZN ; SBK ; DKD*), sōra sōra (*KIRN ; SKD ; DKD*)

C.1.1.8. Bağlaçlarla kurulan ve sorulu İkilemeler

akraba ve komşular (*BTFK*), gelinle kaynana (*BKÖBTGA*), gelinlen güvey (*BTHM*), güzel mi güzel (*BKÖBTGA*), kızla erkek (*BTHM*)

C.1.2. İyelik Eki Alarak Oluşturulan İkilemeler

anası bubası (*KBÇKTA ; KIRN ; SBK ; DKD ; KBTAHD*), ārımız acımız (*SBK*), dedelerimizin dedesi (*DTYASO*), duvānı muvānı (*KIRN*), ellerinğ ayaklarinğ (*KBTAHD*), gerisi geriye (*RAZN ; SKD ; DKD*), hizmetçileri mızmetçileri (*KIRN ; SKD ; DKD*),

kokusunu mokusunu (RAZN ; SKD ; DKD), malını mülkünü (KBÇKTA ; SBK ; DKD), öluma uşāma (SBK ; DKD), ötekisinä berikisinä (SBK), sā solu (BDAD ; SKD ; DKD), üstü başı (SBK), anasıō babası (BKÖBTGA)

C.1.3. Yansıma İsimlerle Kurulan İkilemeler

af af (DRTAS), āi āi (SBK), bav bav (SBK), cangır cangır (KBÇKTA), cazıl cazıl (DRTAS), ciyak ciyak (KBÇKTA), cumbur cumbur (DRTAS), çapu çapu (RAZN), çat çat (RAZN ; SKD), çatı çatı (RAZN ; SKD), çatır çatır (KBÇKTA), çat pat (BDAD ; SKD ; DKD), çık kara çık kara (RAZN), çiti çiti (RAZN ; SKD), çitir çitir (KBÇKTA ; RAZN ; SKD), dın dın (RAZN), dumbur dumbur (KBÇKTA), fır fır (KIRN ; SKD ; DKD), gümbür gümbür (KIRN ; SKD), güm güm (KIRN ; SKD), haşur haşur (KIRN ; SKD), hıngır hıngır (KIRN), hırıl hırıl (BDAD ; SKD), hoñgur hoñgur (BDAD), hon hon (BDAD), kotur kotur (DRTAS), küt küt (KIRN ; SKD ; DKD), laaap laaap (KBÇKTA), lapū lupū (SBK), pati pati (DS-Bul.Göç. , Gölcük -Kc.), pık pık (RAZN), şā şū şā (RAZN), şıgıdıkşıgıdık (KIRN ; SKD), şıkır şıkır (KIRN ; DKD), tapur tupur (KIRN ; SKD ; DKD), tık tık (KBÇKTA ; KIRN ; RAZN ; SKD ; DKD), tras tras (RAZN ; SKD), vraka vraka (KBÇKTA), bom bom (BKÖBTGA), pof pof (BKÖBTGA)

C.1.4. Yapım Ekleriyle Kurulan İkilemeler

avşamnık sabālık (DRTAS), alum satım (RAZN), boncuklu moncuklu (SBK ; DKD), boylü boyunca (RAZN ; SKD ; DKD), düşünceli düşünceli (KIRN ; SKD ; DKD), elsiz ayaksız (RAZN ; DKD), giōim kuşam (KIRN ; SKD), kesik kesik (KIRN ; SKD ; DKD), müsādeli müsādesis (DRTAS), paralı parasız (RAZN ; SKD ; DKD), renkli renkli (RAZN ; SKD ; DKD), ufaciktefecik (KIRN ; SKD), tüllü tüllü (KIRN), aç susuz (BKÖBTGA), elli ayāklık (BKÖBTGA), ēvli bārklık (BKÖBTGA), sıcācık sıcācık (BKÖBTGA), ufacıkō ufacık (BKÖBTGA)

C.2. Fiil Kök ve Gövdelerinden Kurulan İkilemeler

C.2.1. Yardımcı Fiil (İsim+Fiil) ile Kurulan İkilemeler

dogor mogor yap- (SBK), dolam dolam et- (BDAD ; SKD), gara gara düşün- (KIRN), horo moro söyle- (SBK), kıvrım kıvrım ol- (BDAD ; SKD ; DKD), pişpiş tutmak (BDAD ; SKD ; DKD), şaş beş ol- (BDAD ; SKD ; DKD), yok yonsul ol- (BDAD), fiska fiska kapar- / ol- (GTABKK), göz göz ol- (BTGA.398:Gümülcine-Kalanca), kārmarış ol- (BTGA.378:Gümülcine-Satıköy), peşpeş yap- (BTGA. 190:Gümülcine-Büyük Doğanca), şalak şalak ol- (BTGA. 160:Gümülcine-Üntüren), tıpj tıpj git- (BTGA. 414:Gümülcine-Sofular), topaş topaş yap- (BTGA. 410:Gümülcine-Bekirköy), yan yun git- (BTGA. 324:Gümülcine-Musacık)

C.2.2. Çekimli Fiil ile Kurulan İkilemeler

āladım da āladım (RAZN ; SKD ; DKD), gelir gelmez (BKÖBTGA), gettiō geldi (BKÖBTGA)

C.2.3. Zarf Fiillerle Kurulan İkilemeler

alıp alıp (RAZN ; SKD ; DKD), **alıp ver-** (DTYASO), **baka baka** (RAZN ; SKD ; DKD), **beklēken beklēken** (KIRN ; SKD ; DKD), **bu va bu va**” (KIRN ; DKD), **çekip çekip** (RAZN ; SKD ; DKD), **danışa danışa** (RAZN ; SKD), **dōnene dōnene** (RAZN ; SKD ; DKD), **gezē gezē**(RAZN ; SKD ; DKD), **gide gide** (KIRN ; SKD ; DKD ; DTYASO), **gidip gelmek** (RAZN ; SKD ; DKD), **götürüp getirmek** (RAZN ; DKD), **işleyip işleyip** (RAZN ; SKD ; DKD), **itirē itirē** (BDAD ; SKD ; DKD), **kaçına kaçına** (SBK), **karıŝtire karıŝtire** (RAZN ; SKD), **katıp katıp** (RAZN ; SKD ; DKD), **kırpa kırpa** (DTYASO), **kıvrana kıvrana** (RAZN ; SKD), **korka korka** (KIRN ; SKD), **okuyup okuyup** (KBÇKTA), **örelek örelek** (KIRN ; SKD), **sevine sevine** (RAZN ; SKD ; DKD), **sora sora** (RAZN ; SKD ; DTYASO), **süre süre** (KIRN ; SKD ; DKD), **yalvara yalvara** (RAZN ; SKD ; DKD), **yörüyelek yörüyelek** (KIRN ; SKD), **çeke çeke** (BTHM), **gelip gitme** (BTFK), **giyinip kuşanıp** (BKÖBTGA), **sorup soruşturmak** (BTFK)

C.2.4. Sıfat Fiillerle Kurulan İkilemeler

gelen giden (RAZN ; SKD ; DKD), **alacā verēcē** (RAZN ; SKD), **gelen giden** (BKÖBTGA)

C.2.5 İsim Fiillerle Kurulan İkilemeler

ālaŝmak bārıŝmak (KIRN ; DKD), **allamak pullamak**(DRTAS), **aramak taramak** (RAZN ; SKD ; DKD), **būme dōma** (RAZN ; DKD), **çekiŝ dövüŝ** (RAZN ; SKD), **gelmek gidmek** (RAZN ; SKD ; DKD), **soyunmak sopunmak** (DTYASO), **yazma okuma** (RAZN ; DKD), **yimek işmek** (DTYASO), **gitme gelme** (BTHM)

D. Görevlerine Göre İkilemeler

D.1. Özne Görevinde Olan İkilemeler

anasınnan bubası gızı yok etmē düşünmüşlē. (KIRN), **bōlä avıl baca** sarılı. (SBK), **bulgur mulgur** çekēlēdi. (KIRN), **davul zurna** tuttu, **bubam.** (RAZN), **el ālem** satāmıŝ. (SBK), **hepsi ıŝımō akraba** kākıp oynālar. (SBK), “şimdi hep beraber **anası bubası** ayle bütün iki tarafı da gidiyi.” (BKÖBTGA), “evveli **anneler babalar** karar verdi evlenmeye.” (BTHM) , “**vakti sāti** gelmiş te şimdi.” (BKÖBTGA)

D.2. Nesne Görevinde Olan İkilemeler

anasının babasının hiç **çolpçocu**□ yokmuş. (KIRN), vādıktan sōna bütün **malını mülkünü**koyellār işletmene annayesin mi. (SBK), **onu bunu** alēsın. (SBK), başka **şunu bunu** almıŝ.(KIRN), **gotvaç** gibi **şunu bunu** işlēri ōda. (RAZN), “mevlite bütün **akraba ve komşuları** çarırız.” (BTFK), **gelinlen güveyi** kıra salmılar.” (BTHM)

D.3. Dolaylı Tümleç Görevinde Olan İkilemeler

bōlä el_ öpmā gidēriz, µtyālara, **konu komşuya.** (SBK), beş santin para vādittirmām **öluma uŝāma.** (SBK), çādık **öteden beriden** neyse orda. (RAZN), ayī be şindi bunnā talebe **ötede beride.** (RAZN), µsannā **sādan soldan** gelānnā bittā üretmişlē. (SBK), “büyükler bebē isim vercekleri zaman **anne babaya** da sorurlar tabi.” (BTFK), “birimiz **urdan uraya urdan uraya** sallardık.” (BKÖBTGA)

D.4. Zarf Tümleci Görevinde Olan İkilemeler

“t₁ōdan alıp alıp yıķādım” (RAZN), “beklēken beklēken bi zaman uyumuş” (KIRN), “senin dede tıķız. yapēsiniz işleri çabık çabık” (RAZN), “yürüyelek gide gide varmışlā” (KIRN), “gelēsın evā lapū lupū” (SBK), “gızım al bunu git örelek örelek gezinelek git” (KIRN), “kırcalı baştan köy gibimişte sonca sonca büyümüş” (KIRN), “t₁ōble t₁ōble bı ad buldu bana” (RAZN), “yāvaşyāvaşevine gelmiş” (KIRN), “ i ðeme yellikte de bi gavgalası tikenı yuvarlana yuvarlana yanından geçēmiş büle onnarın yanından” (KIRN), “burcu burcu kokuyo toprak, elbēt.” (BKÖBTGA), “ üleye düru bütün davetliler yavaş yavaş gelmē başlıy.” (BTFK)

D.5. Yükleme Görevinde Olan İkilemeler

“t₁ōle on bi kişiyile, beş kişiyile kāşı kāşıya” (RAZN)

E. Kelime Türüne Göre İkilemeler

E.1. Sıfat Olan İkilemeler

tülü tülübi çit çarıķ. (RAZN), yıkık dökük evlē (RAZN), çeşint çeşint şeyler (RAZN), allı şallı şiler “süslü şeylere verilen genel bir ad” (BTGA.91:Gümülcine-Delinazköy), süslü püslü bi sepet(BKÖBTGA), sımsıcak ev (BKÖBTGA)

E.2. Zarf Olan İkilemeler

acı acıbārmak (KIRN), çapu çapu ıslēmek (RAZN), ileri geri gezinmek (SBK), sıra sıra koymak (RAZN), şüle şüle yapmak (RAZN), tapur tupur toplāmak (KIRN), tel tel ayrılmak (RAZN), mışıl mışıl uyu- (BTHM), sıra sıra çık-(BTFK),yavaş yavaş piş- (BKÖBTGA), zumba zumba oyna- (BKÖBTGA)

E.4. Ünlemlerle Kurulan İkilemeler

aman aman (KIRN ; SKD; DKD), ayy vayy (SBK ; DKD), bali bali(DRTAS), bıçı bıçı (DRTAS), bişi bişi (DRTAS),dıģı dıģı (DRTAS), fit fit(DRTAS), hü hü miskin (DRTAS), kış kış (RAZN ; SKD; DKD), koti koti (DRTAS), ðp ðp (SBK), oyt moyt (KBÇKTA), üp üp (SBK), vit vit vit (DRTAS), ya ya (RAZN ; SBK ; DKD), ah ah (BKÖBTGA), na na (DS:Konyar, Katransa, Kayalar, Selanik), oy oyy (BKÖBTGA), pruka pruka (DS: Konyar, Katransa, Kayalar, Selanik), prüü prüü(DS: Konyar, Katransa, Kayalar, Selanik), yā yā (BKÖBTGA)

Bunların dışında Bulgaristan ve Yunanistan Türk ağızlarında ikilemeleri seslerin durumuna göre de şu şekilde tasnif edebiliriz: **ev mev** (RAZN ; SKD; DKD),**doktor mektor** (BKÖBTGA) vb.

a. İki unsuru da ünlü ile başlayan İkilemeler

ākır ākır (KIRN ; SKD; DKD), ara ara (RAZN; SKD; DKD), aslı asdarı/astarı (DRTAS), aşā,ükarı (RAZN), emen emen (RAZN ; SKD; DKD), ısım _ akraba(SBK ; DKD), ðle ðle (RAZN ; SKD), ucu ucuna (BDAD ; SKD; DKD), uzùn uzùn (KBTAHD), altð üst (BKÖBTGA), üle üle (BKÖBTGA)

b. Birinci unsuru ünlü, ikinci unsuru ünsüz olan İkilemeler

abık-sabık (DRTAS), ala bula (DRTAS), altın mılın (KIRN ; DKD), aklam saplam (dikiş)’’ (DRTAS), az buçuk (BDAD ; SKD), emir semir (DRTAS), ıngımı zıngımı (SBK), ıvrır zıvrır (KBÇKTA), ikilik mikilik (RAZN ; SKD), öda büda (RAZN ; SKD; DKD), öte beri (KIRN ; RAZN ; SKD), ufacıktefecik (KIRN; SKD), aç susuz (BKÖBTGA), er geç (BKÖBTGA), iş güç (BKÖBTGA), öle büle (BKÖBTGA)

c. İki unsuru da ünsüzle başlayan İkilemeler

dangıl dıngıl (DRTAS), daran feran (DRTAS), di-điştokuş (KIRN), ganca gunca (DRTAS), sacā bacā (DRTAS), soyuk sopuk (DRTAS), zırta pırta (RAZN), birer birer (BTHM), dakım dakavat (BTGA.126:Gümülcine-Karacalköy), paldır küldür (BTHM), yarım yapalak (BKÖBTGA), yan yun git- (BTGA. 324:Gümülcine-Musacık)

ç. Birinci Kelimenin Başındaki Sesin İkinci Kelimede Değiştirilmesiyle Oluşan İkilemeler

açıkmişik (KIRN), afıl uful (DRTAS), ālayışlā meleyişlā (KBÇKTA), äldivān mäldivān (SBK), apıl upul (BDAD ; DKD), apır upur (BDAD ; SKD; DKD), az mız (DRTAS), barıl burul (BDAD), can cun (BDAD ; DKD), çistitu mistitu (SBK), daran peran (BDAD), davıl mavıl (RAZN ; SKD), dedā medā (SBK), dıngır mıngır (DRTAS), falan feşman (RAZN ; DKD), falan fıstık (KIRN ; RAZN ; SBK ; DKD), ferjä merjä (KBÇKTA), grans mrans (RAZN), haplama saplama (BDAD), ironikacı monikacı (SBK), kāvā māvā (SBK ; DKD), kefsiz mefsiz (KIRN), kinola minola (RAZN), kokanā mokanā (KBÇKTA), kokulu mokulu (RAZN ; SKD ; DKD), köşkū möşkū (KIRN ; SKD), kyat myat (RAZN ; DKD), ļaga ļuga (BDAD ; SKD), lapū lupū (SBK), para mara (RAZN ; SBK ; DKD), piteka miteka (RAZN ; SKD; DKD), potur motur (KIRN; SKD), reys meys (RAZN ; DKD), sēndēl sündēl (BDAD ; DKD), silā milā (KBÇKTA), şaşara beşerē (BDAD), şiritli miritli (SBK ; DKD), tek tuk (SBK ; DKD), televze melevze (RAZN ; SKD), tellē mellē (KIRN ; SKD; DKD), traktō mraktō (RAZN ; SKD), urgan murgan (KIRN ; SKD), yöt mot (RAZN ; SKD), zar zor (BDAD ; SKD; DKD), altıncıklar maltıncıklar (BKÖBTGA), çiçek miçek (BTHM), dalları malları (BKÖBTGA), doktor muktur (BKÖBTGA), ekmek mekmek (BKÖBTGA), halı malı (BTHM), hamam mamam (BKÖBTGA), kilim milim (BTHM), sandalye mandalye (BTHM), süslü püslü (BKÖBTGA), süsö müs (BKÖBTGA), terziler merziler (BTHM), tosları mosları (BKÖBTGA), yūsük müsük (BTHM)

d. Yine asıl kelimenin ön sesinin m, p, r, s ünsüzlerinin getirilerek pekiştirilmesi ile de ikileme oluşturulmaktadır

apbak/appak (DRTAS), bambaşga/bambaşka (DRTAS), basbaya ’’basbayağı’’ (DRTAS), bisbitin/bispitin (DRTAS), büsbütün (RAZN ; SKD; DKD), cırcıplak/cırcıpbak/cırcıppak (DRTAS), çeşevrā (KBÇKTA), darmaduman (KIRN ; SKD; DKD), dupadūru (DRTAS), gıpgırmızı (KIRN ; DRTAS), gibegündüz (DRTAS), hashalka (DRTAS), kıpkızıl (DRTAS), koskojoman (KBÇKTA), paramparça (KIRN ; SKD), pempemsi (DRTAS), püsbütün/püspütün/büspütün (DRTAS), sımsıkı (KBTAHD), tertemis (KIRN ; SKD; DKD), yapyannis (DRTAS), yepyeni (KIRN ; SKD), büzbütün (BTGA.295:Gümülcine-Yalımlı), gapgara (BTGA. 134: Gümülcine-Payamlar), kārmarış ol- (BTGA. 378: Gümülcine-Satıköy), koskujaman (BTGA.88:Gümülcine-Çukaköy), sapisālam (BTGA. 141:Gümülcine-Kalenderköy), sımsıcak (BKÖBTGA), tertemiz (BKÖBTGA), zarzavat (BTGA. 281:Gümülcine-Küçük Sirkeli)

e. Bağlaçlarla kurulan ve sorulu ikilemeler

çuha çâşırıla (SBK), gēldiō mi gēldi(KBTAHD), ne su ne ekmek (SBK ; DKD), ne din ne imān (KBTAHD), nēō vā nēō yok (KBTAHD), ni öte ne beri (RAZN ; SKD ; DKD), üç dōdā dōru (SBK)

SONUÇ

Bulgaristan ve Yunanistan Türk Ağızlarında ikileme kullanımıyla ilgili çalışmamızda, bölgelerle ilgili 15 farklı eserin söz varlığı bölümleri üzerinde inceleme yapılmıştır. Bu eserlerdeki ikilemeler ortaya çıkarılarak anlam bakımından ikilemeler, sözcük yapısı bakımından ikilemeler, şekil ve kuruluş bakımından ikilemeler, görevlerine göre ikilemeler, kelime türüne göre ikilemeler şeklinde ana başlıklara ayrılarak incelenmiştir. Anlam bakımından ikilemeler; aynı kelimelerle kurulan ikilemeler, yakın veya eş anlamlı kelimelerle kurulan ikilemeler, zıt anlamlı kelimenin tekrarı ile kurulan ikilemeler şeklinde gruplandırılmış ve bu gruplandırmanın sonucunda aynı kelimelerle kurulan ikilemelerin diğer alt başlıklardan daha yoğun bir kullanımı olduğu tespit edilmiştir. Sözcük yapısı bakımından ikilemeler ise; Türkçe isimlerle kurulan ikilemeler, Türkçe ve yabancı isimlerle kurulan ikilemeler, yabancı isimlerle kurulan ikilemeler, sayılarla kurulan ikilemeler, renk isimleriyle kurulan ikilemeler, hayvan isimleriyle kurulan ikilemeler, organ isimleriyle kurulan ikilemeler şeklinde gruplandırılmış, bu başlıklardan Türkçe isimlerle kurulan ikilemeler ve yabancı isimlerle kurulan ikilemeler maddelerinde yoğunlaşma görülmüştür. Şekil ve kuruluş bakımından ikilemeler, isim kök ve gövdelerinden kurulan ikilemeler, fiil kök ve gövdelerinden kurulan ikilemeler şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutulmuş ve bu tasnif sonucunda bilhassa yönelme hali, ayrılma hali, yansıma isimlerle oluşturulan ikilemeler, yardımcı fiil (isim + fiil) ile kurulan ikilemeler, zarf fiillerle kurulan ikilemelerde bir yoğunluk görülmektedir. Görevlerine göre ikilemeler maddesinde ise zarf tümleci görevinde olan ikilemelerde bir yoğunluk göze çarpmaktadır. Kelime türüne göre ikilemeler maddesinde ise ünlemlerle kurulan ikilemelerin çeşitliliği diğer maddelerden daha fazladır. Bunların dışında Bulgaristan ve Yunanistan Türk ağızlarında ikilemeleri seslerin durumuna göre de birinci kelimenin başındaki sesin ikinci kelimedede değiştirilmesiyle oluşan ikilemelerdeki yoğunluk dikkat çekicidir. Yine asıl kelimenin ön sesinin m, p, r, s ünsüzlerinin getirilerek pekiştirilmesi ile oluşturulan ikileme kullanımlarındaki yoğunluk belirgin olarak görülmektedir.

Transkripsiyon İşaretleri

ā: uzun a

ä: açık e

ē: uzun e

ī: uzun ı

ĩ: uzun i

ō: uzun o

õ: uzun ö

S: s ile z arası

ū: uzun u

ü: uzun ü

ö: ulama

Kısaltmalar

Ar.: Arapça

Fa.: Farsça

Fr.: Fransızca

Yun.: Yunanca

T.: Türkçe

Sözlük

abık-sabık: abuk sabuk. (DRTAS)

ablam mablam: (KBÇKTA)

acı acı: acı acı. (KIRN ; SKD)

acik acik: azıcık azıcık. (RAZN; SKD; DKD)

âç susuz: (BKÖBTGA)

açık□mıçık: açık maçık. (KIRN)

adım adım: çok yavaş olarak, ağır ağır. (KBÇKTA)

af af: hav hav (köpek havlama ünlemi). (DRTAS)

afil uful: acele yemek, acele konuşmak usulü. (DRTAS)

ah ah: (BKÖBTGA)

ākır ākır: hakır hakır/hakırdamak “horlamak” (KIRN ; SKD ; DKD)

akraba ve komşular: (BTFK)

al gülüm, vêê gülüm: al gülüm ver gülüm. (BDAD)

ala bula: alaca bulaca. (DRTAS)

alaca bulaca: Çok renkli, rengarenk. (DKD ; SKD)

alacā verecē: alacağı vereceği. (RAZN ; SKD)

ālādan ālā: Mükemmel.

(BTGA.91:Gümülcine-Delinazköy)

alak bulak: allak bullak. (DRTAS)

ālaşmak bārişmak: ağlaşmak bağırişmak. (KIRN ; DKD)

ālāya ālāya: ağlayarak. (KBÇKTA)

ālāyişlā meleyişlā: ağlayışla mağlayışla. (KBÇKTA)

alö al: kırmızı. (DTYASO)

äldivän mäldivän: eldiven meldiven. (SBK)

aldüst: alt üst. (DRTAS)

ālem_ ehāli: âlem ahali. (SBK ; DKD)

alıp alıp: alarak. (RAZN ; SKD ; DKD)

alıp vermek: (DTYASO)

allamak pullamak: yüz süslemek. (DRTAS)

alı şalı şiler: Süslü şeylere verilen genel bir ad. (BTGA.91:Gümülcine-Delinazköy)

altö üs: Altüst. (BKÖBTGA)

altö üst: (BKÖBTGA)

altö üz: Altüst. (BKÖBTGA)

altıö alta: Alt alta. (BKÖBTGA)

altın miltın: altın maltın. (KIRN ; DKD)

altıncıklar maltıncıklar: (BKÖBTGA)

alum satım: alım satım. (RAZN)

aman aman: dikkat uyandırmak için kullanılır. (KIRN ; SKD ; DKD)

āmir mēmur: amir memur. (KBÇKTA)

ana boba: anne baba. (RAZN)

ana buba: anne baba. (BDAD ; SBK ; DRTAS)

anā buba: anne baba. (RAZN ; DKD)

anadan babadan: anneden babadan. (RAZN ; SKD ; DKD)

ānak sānak yürüme: iki tarafına sallanarak yürüme. (DRTAS)

anala kızla: anneler kızlar. (RAZN ; DKD)

anana babana: annene babana. (DTYASO)

anası babası: annesi babası. (*KBÇKTA*)
anası bubası: Anası babası. (*BKÖBTGA*)
anası bubası: annesi babası. (*KBÇKTA ; KIRN ; SBK ; DKD ; KBT AHD*)
anasığ babası: (*BKÖBTGA*)
annar annamaz: anlar anlamaz. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
anne baba: Anne baba. (*BTFK ; BKÖBTGA*)
anne baba: anne baba. (*KIRN*)
anne buba: anne baba. (*DRTAS*)
anneler babalar: (*BTHM*)
anneylä kızı: Anneyle kızı. (*SBK*)
apbak/appak: ak pak. (*DRTAS*)
apık sabık: sapık. (*DRTAS*)
apıl upul: sallanarak yürüme. (*BDAD ; DKD*)
apır upur: hapır hupur. (*BDAD ; SKD ; DKD*)
aplam saplam: dikkatsiz, iri (dikiş). (*DRTAS*)
ara ara: zaman zaman. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
arabacağı marabacığı: (*BKÖBTGA*)
araç ara: Zaman zaman. (*BKÖBTGA*)
aramak taramak: aramak taramak. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
ārımız acımız: ağrımız acımız. (*SBK*)
arka arkaya: hemen birbirinin arkasından, art arda. (*KBÇKTA*)
as çok: az çok. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
aslı asdarı/astarı: işin iç yüzü. (*DRTAS*)
aslı nesli: sülalesi. (*DRTAS*)
aş ekmek: aş ekmek. (*SBK*)
aşökarı: yaklaşık olarak, aşağı yukarı. (*KIRN*)
aşā yukarı: yaklaşık olarak, aşağı yukarı. (*KBÇKTA ; KIRN ; SBK*)
aşaa yukarı: yaklaşık olarak, aşağı yukarı. (*BDAD ; DKD*)
aşā,ükarı: yaklaşık olarak, aşağı yukarı. (*RAZN*)
aşını maşını: aşını maşını. (*RAZN*)
aşrı aşrı: uzak uzak. (*RAZN ; SKD*)
àta àta: atarak. (*KBT AHD*)
avıl baca: avlu baca. (*SBK ; DKD*)
avşam saba: akşam sabah. (*SBK ; DKD*)

avşamdan sabāya: akşamdan sabaha. (*SBK ; DKD*)
avşamı sabālı/ avşam sabā: akşam sabah. (*DRTAS*)
avşamnik sabālık: her an beklenen (doğum, ölüm). (*DRTAS*)
ayrı ayrı: birbirinden değişik. (*RAZN ; SBK ; DKD*)
ayy vayy: ay vay. (*SBK ; DKD*)
az buçuk: biraz biraz. (*BDAD ; SKD*)
az mız: biraz. (*DRTAS*)
bıgündän bıgünä: bir günden bir güne. (*KBÇKTA*)
bıısıcak bıısovuk: bir sıcak bir soğuk. (*RAZN ; SKD*)
bā bāça: bağ bahçe. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
babağ öl: baba oğul. (*DTYASO*)
bacaktan bacağa: (*BKÖBTGA*)
bāça kışla: bahçe kışla. (*SBK*)
bagaç magaç: (bul. bagaj: eşya) (*SBK ; DKD*)
bak bak: bak bak. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
baka baka: bakarak. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
balı balı: kazı çağırırken söylenen söz. (*DRTAS*)
ballandıra ballandıra: çekici bir biçimde. (*BDAD ; SKD ; DKD*)
bāmak çımak: bağırmak çığırmak. (*RAZN ; SKD*)
bambaşga/bambaşka: bambaşka. (*DRTAS*)
bana bana: banarak. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
barıl burul: karmaşık. (*BDAD*)
basbaya: basbayağı. (*DRTAS*)
basma masma: basma masma. (*SBK ; DKD*)
baştan başa: Tamamıyla, hepsi, baştan sona kadar. (*BKÖBTGA*)
battaniye mattaniye: battaniye mattaniye. (*SBK*)
bav bav: bav bav. (*SBK*)
baygın baygın: hafiften. (*DRTAS*)
bayırda kırda: (*DTYASO*)
bayramdan bayrama: bayramdan bayrama. (*RAZN ; SKD ; DKD*)

be öte be beri: bir öte bir beri. (SBK ; DKD)

beklēken beklēken: beklerken. (KIRN ; SKD ; DKD)

besPELLI/besbellim/besPELLIM: besbelli. (DRTAS)

beş altı koyun: beş altı koyun. (SBK ; DKD)

beş altı pazı: beş altı pazı. (SBK ; DKD)

beşō on: (BKÖBTGA)

betēden beter: beterden beter. (RAZN ; DKD)

beyaz meyaz: (BTHM)

bezbelli: besbelli. (DRTAS)

biçi biçi: inekleri çağırma yarayan ünlem. (DRTAS)

bi oğlān bir kıS: Bir oğlan bir kız. (BKÖBTGA)

bim bir: binbir. (SBK ; DKD)

bir bir: ayrı ayrı, teker teker, birer birer. (KBÇKTA ; RAZN ; SKD ; DKD)

bir iki hānā: bir iki hane. (SBK)

birā birā: birer birer. (KBÇKTA)

bire bir: hemen etkisini gösteren etkisi kesin olan. (RAZN ; SKD ; DKD)

bire tane bire tane: birer tane birer tane. (RAZN ; SKD)

birer birer: (BTHM)

birer birer: tek tek. (RAZN ; SKD ; DKD)

biri dolu biri boş: (BTHM)

bisbitin/bispitin: büsbütün. (DRTAS)

bişi bişi: Pisi pisi. (DRTAS)

bōlā bōlā: böyle böyle. (KBÇKTA)

bōle bōle: böyle böyle. (RAZN)

bom bom: Silahla ateş edildiğinde çıkan ses. (BKÖBTGA)

boncuklu moncuklu: boncuklu moncuklu. (SBK ; DKD)

boş boş: aylak. (KBÇKTA)

boy pos: Vücudun yapısı bakımından biçimi, eğin, kesim. (BKÖBTGA)

boyamak moyamak: (KBÇKTA)

boydan boya: bir baştan bir başa değin, bir uçtan öteki uca. (KIRN ; SKD ; DKD)

boylu boyunca: boyu uzunluğunca, bütün boyu ile. (KBÇKTA)

boylü boyunca : boylu boyunca. (RAZN ; SKD ; DKD)

boyu boyuna: Birbirine denk olmak. (SBK)

böm böm:bön bön. (DRTAS)

bu şu: bu şu. (RAZN ; SKD)

bu va bu va: burarak. (KIRN ; DKD)

bucak bucak kaçmak: bir öteye bir beriye kaçmak. (DRTAS)

bügü бүгү: burgu burgu. (RAZN ; SKD)

bük bük: büyük büyük. (RAZN ; SKD)

büle бүле: böyle böyle. (KBTAHD)

büle бүле: böyle böyle. (KIRN ; RAZN ; DKD)

büme дөма: doğma büyüme. (RAZN ; DKD)

burcu burcu: (güzel koku için) güzel güzel, çok güzel bir biçimde. (BKÖBTGA)

buruk buruk: buruk buruk. (RAZN ; SKD ; DKD)

büklüm бүклүм: kıvrım kıvrım, halka halka, çok kıvrımlı. (BDAD ; SKD ; DTYASO)

büle бүле: Böyle böyle. (BKÖBTGA)

büle бүле: böyle böyle. (KIRN ; SKD ; DKD ; DTYASO)

bülü бүлү: bülü bülü. (RAZN)

büsbütün: tümüyle. (RAZN ; SKD ; DKD)

büük küçük: büyük küçük. (SBK ; DKD)

büzbütün:Büsbütün.

(BTGA.295:Gümülcine-Yalımlı)

can cun: kimse. (BDAD ; DKD)

cangır cangır: zangır zangır. (KBÇKTA)

carala curala: gürültülü ortamı ifade eder. (KIRN)

cav cav: Köpeğin havlarken çıkardığı ses. (KBÇKTA)

cavıl cavıl: harıl harıl. (KIRN)

cayıl cayıl: cayır cayır. (DRTAS)

cayır cayır: cayır cayır. (KBTAHD)

cazıl cazıl: kaynar yağa dökülen suyun çıkardığı sesin taklidi. (DRTAS)

cebel cebel: zar zor. (KIRN)

cege cenk gelmek: güreçte, çatışmakta, tartışmada eşit kalmak. (DRTAS)

cırcıplak/cırcıpbak/cırcıppak: çırcıplak. (DRTAS)

cırıl cırıl: cır cır. (DRTAS)
cızıl cızıl: cızır cızır. (DRTAS)
ciyak ciyak: (bağırtı için.) acı acı bir biçimde. (KBÇKTA)
cocuk mocuk: Çocuk mocuk. (KBÇKTA)
cosul cosul: ateşe dökülen suyun çıkardığı ses. (DRTAS)
cumbur cumbur: akan veya kıpırdatılan suyun çıkardığı ses. (DRTAS)
cümbüş cemât: cümbüş cemaat. (DTYASO)
çabık çabık: çabuk çabuk. (RAZN ; SKD ; DKD)
çakla çakal: kuçu. (DRTAS)
çal çul itmek: açığa vurmak, dile düşürmek. (DRTAS)
çala çala: çalarak. (KBÇKTA)
çalgıyla malgıyla: (KBÇKTA)
çalı cırpı: (KBÇKTA)
çanak çölmek: çanak çömlük. (KBÇKTA)
çapa kürek: (KBÇKTA)
çapu çapu: Suyu vurunca çıkan ses. (RAZN)
çat çat : çat çat. (RAZN ; SKD)
çat pat: çok az. (BDAD ; SKD ; DKD)
çatır çatır: bir şey yerken çıkan ses. (KBÇKTA)
çatır çatır: Cayır cayır. (KBÇKTA)
çatır patır: çatır çatır. (DRTAS)
çatı çatı: çatır çatır. (RAZN ; SKD)
çayır çimân: Çayır çimen. (KBÇKTA)
çeke çeke: (BTHM)
çekip çekip: çekerek. (RAZN ; SKD ; DKD)
çekiş dövüş: çekiş dövüş. (RAZN ; SKD)
çeşcevrâ: Çeşcevre. (KBÇKTA)
çeşint çeşint: çeşit çeşit. (KBÇKTA ; RAZN ; SKD ; DKD)
çıbık çıbık: çubuk çubuk. (RAZN ; DKD)
çıkıl çıkıl: çıkıl çıkıl. (RAZN)
çikkara çikkara: bir çalgı sesi. (RAZN)
çımçık: sırsıklam. (DRTAS)
çırpa çırpa: çırparak. (DTYASO)
çıtır çıtır: çıtır çıtır. (KBÇKTA ; RAZN ; SKD)
çıtırı pıtırı: çıtı pıtı. (DRTAS)
çitî çitî: çıtır çıtır. (RAZN ; SKD)

çī çıplak: çırçıplak. (RAZN ; SKD)
çiçek miçek: (BTHM)
çiçek miçek: çiçek miçek. (SBK ; DKD)
çinem çinem: çinem çinem. (RAZN)
çistitu mistitu: (Bul. çestito: tebrikler) (SBK)
çök çök: çok çok. (KIRN ; DKD)
çok çok: çok çok. (RAZN ; SKD ; DKD ; KBT AHD)
çoluçocu: çoluğu çocuğu. (KIRN ; SKD)
çöm çöm: küme küme. (DRTAS)
çu çu çu: atları çağırmak için kullanılır. (DRTAS)
çuha çâşırla: çuha çakşırla. (SBK)
dığıştokuş: değiş tokuş. (KIRN)
dığşik dığşik: değişik değişik. (KIRN)
dâ tepâ: dağ tepe. (KBÇKTA)
dâ tepe: dağ tepe. (DTYASO)
dakım dakavat: Araç gereçlerin bütünü, takım taklavat. (BTGA.126:Gümülcine-Karacalköy)
dalları malları: (BKÖBTGA)
dangıl dıngıl: dangıl dungul. (DRTAS)
dangır dıngır: dangır dungur. (DRTAS)
dangıra dıngıra/dangıra dungura: dangır dungurdan daha kuvvetli ses. (DRTAS)
dânik dânik: dağınık dağınık. (RAZN ; SKD ; DKD)
danışa danışa: danışarak. (RAZN ; SKD)
daran feran: darmadağın. (DRTAS)
daran peran: çok dağınık. (BDAD)
darmadân: darmadağın. (DRTAS)
darmaduman: karmakarışık. (KIRN ; SKD ; DKD)
davıl mavıl: davul mavul. (RAZN ; SKD)
davillâ zurnalâ: davullar zurnalar. (KBT AHD)
davilla zurnelâ: davulla zurnayla. (KBÇKTA)
davul zurna: (BTFK)
davul zurna: davul zurna. (RAZN ; SKD)
davullâla zurnalâla: davullarla zurnalarla. (RAZN ; SKD)
de de: deh deh. (DRTAS)
de delemek: deh deh diye gütmek, sürmek. (DRTAS)

dedä medä: dede mede. (SBK)
dedelerimizin dedesi: (DTYASO)
dërcek dërcek: dereboyu dereboyu. (KIRN)
derece derece: derece derece. (RAZN ; SKD ; DKD)
dëreceк dëreceк: dereboyu dereboyu. (KIRN)
derme çatma: zorlukla, eldeki malzemeyle. (BDAD ; SKD)
deyiş tokuş: deyiş tokuş. (KIRN ; SKD)
dı vım dı vım: tırım tırım. (KIRN)
dığı dığı: tavuğu çağırmak için kullanılır. (DRTAS)
dın dın: dın dın. (RAZN)
dingir dingir: tıngır tıngır. (DRTAS)
dingir mıngır: tıngır mıngır. (DRTAS)
dırın bırın itmek: mırın kırın etmek. (DRTAS)
dıydıy: sivrisinek. (DRTAS)
diftik diftik: Telleri birbirinden ayrılıp kabarmış, tiftik tiftik. (BTGA.182:Gümülcine-Sendelli)
dinnene dinnene: dinlenerek. (RAZN ; SKD ; DKD)
divi divi: (DTYASO)
dogor moğor yapmak: (bul. dogovor: resmi nikâh) (SBK)
doktor doktor gezmek/dolaşmak: Tedavide kesin sonuç alabilmek ümidi ile birçok doktora gitmek. (GTABKK)
doktor moktor: (BKÖBTGA)
doktor muktur: (BKÖBTGA)
doktur moktur: doktor moktor. (KIRN ; SKD ; DKD)
dolam dolam etmêk: bir şeyin etrafında dönenmek. (BDAD ; SKD)
doldur boşalt: (DTYASO)
dōmak būmek: doğmak büyüme. (RAZN ; SKD ; DKD)
domuzun domuzu: Kötü huylu insanlar için kullanılan bir tabir. (BTGA.245:Gümülcine-Omurluköy)
dosduru: dosdoğru. (DRTAS)
dönä dönä: dönerek. (KBÇKTA)
döne döne: döne döne. (DTYASO)

dönene dönene: dönene dönene. (RAZN ; SKD ; DKD)
dumbur dumbur: davula vurulunca çıkan ses. (KBÇKTA)
dupaduru: dosdoğru. (DRTAS)
dupadurudan: doğrudan doğruya. (DRTAS)
duvāni muvāni: duvağını muvağını. (KIRN)
düdüк müdüк: düdüк müdüк. (SBK ; DKD)
dünek dünek: kümes hayvanlarını kümese sokmak için kullanılır. (DRTAS)
dürüle dürüle: dürüle dürüle. (RAZN ; SKD)
düşünceli düşünceli: düşünceli düşünceli. (KIRN ; SKD ; DKD)
ekmā mekmā: ekmeği mekmeği. (SBK)
ekmek mekmek: (BKÖBTGA)
el_ ālem: el ālem. (SBK)
el ele: birbirlerinin elini tutmuş bir biçimde. (RAZN ; SKD ; DKD ; DTYASO)
eldèn elè: birinden bir başkasına, bir kimseden ötekine. (KBTAHD)
ellen boylan: Eksiksiz, tastamam. (BTGA.197:Gümülcine-Küçük Sirkeli)
ellerin̄ ayaklarin̄: (KBTAHD)
ēlli ayāklı: (BKÖBTGA)
elsiz ayaksız: elsiz ayaksız. (RAZN ; DKD)
emen emen: hemen hemen. (RAZN ; SKD ; DKD)
emir semir: kabarık, yığılmış. (DRTAS)
enik êncek: çoluk çocuk. (BDAD ; SKD ; DKD)
enim günüm/enim kunum: eni konu. (DRTAS)
ēr geç: Er geç. (BKÖBTGA)
eş dost: eş dost. (RAZN ; SKD ; DKD)
ev mev: ev mev. (RAZN ; SKD ; DKD)
evden eve: evden eve. (KIRN ; SKD ; DKD)
ēvli bārklı: (BKÖBTGA)
fakır fukara: Fakir fukara. (DTYASO)
fakire fıkara: Fakire fukaraya. (BTHM)
falan felan: falan filan. (RAZN ; SKD)

falan feşman: falan fişman. (RAZN ; DKD)

falan fıstık: falan fıstık. (KIRN ; RAZN ; SBK ; DKD)

falan filan: falan filan. (RAZN ; SBK ; DKD)

falan filan: falan filan. (SBK)

felan feşman: falan feşman. (RAZN ; SKD)

felyan fişman: falan fişman. (RAZN)

ferjä merjä: siyah başörtüsü. (KBÇKTA)

fıkare fıkareye : fukara fukaraya. (RAZN)

fıldır fıldır: fırıl fırıl. (DRTAS)

fır fır: fır fir. (KIRN ; SKD ; DKD)

fırt fırt: (BKÖBTGA)

fi aşâ fi yukarı: bir aşağı bir yukarı. (SBK)

fiğan fiğan: bağıra bağıra, inleye inleye. (SBK)

filanca filanca: filanca filanca. (SBK)

fiska fiska kaparmak / olmak:

Kabarcıklar oluşmak. (GTABKK)

fit fit: hindileri çağırmak için kullanılır. (DRTAS)

gaçgöç: kaçgöç. (DRTAS)

ganca gunca: bütün aile. (DRTAS)

gapgara: Kapkara.

(BTGA.134:Gümülcine-Payamlar)

gara gara düşünmek: kara kara. (KIRN)

gara gırmızı: kara kırmızı. (DRTAS)

gārmagarışık: karmakarışık. (DRTAS)

gasgatı: kaskatı. (DRTAS)

gat gat: kat kat. (KIRN)

gazoz mazoz: gazoz mazoz. (SBK ; DKD)

gel zaman git zaman: aradan epey bir zaman geçtikten sonra. (KIRN ; SKD)

gêldið mi gêldi: geldiği gibi. (KBTAHD)

gelen giden: (BKÖBTGA)

gelen giden: gelen giden. (RAZN ; SKD ; DKD)

gelenek görenek: Her toplumun geçmişten gelen davranış biçimi ve tutumunu anlatan öğelerdir. (BTFK) ; (BKÖBTGA)

gelin güvâ: gelin ve damat. (SBK ; DKD)

gelinle kaynana: (BKÖBTGA)

gelinlen güvey: Gelin ile damat. (BTHM)

gelinnä güvâ: gelin ile damat. (KBÇKTA)

gelip gidmek: gelip gitmek. (RAZN ; SKD ; DKD)

gelip gitme: (BTFK)

gelir gelmez: (BKÖBTGA)

gelmek gidmek: gelmek gitmek. (RAZN ; SKD ; DKD)

gelmek gitmek: gelmek gitmek. (RAZN ; SKD ; DKD ; DTYASO)

gene gene: yine yine. (RAZN ; SKD ; DKD)

gerenek görenek: Gelenek görenek. (BKÖBTGA)

gerisi geriye: tekrar, bir daha. (RAZN ; SKD ; DKD)

getirip götürmek: (DTYASO)

gettið geldi: Gitti geldi. (BKÖBTGA)

gevrek gevrek: hafif hafif. (DRTAS)

gezê gezê: gezerek. (RAZN ; SKD ; DKD)

geze meze: geze meze. (KIRN ; SKD ; DKD)

gezmek tozmak: (BKÖBTGA)

gıdı gıdı: keçiyi çağırmak için kullanılır. (DRTAS)

gıdı gıdı: gıdı gıdı. (BDAD ; RAZN ; DKD)

gıpgırmızı: kıpkırmızı. (KIRN ; DRTAS)

gıpgızıl: kıpkırmızı. (DRTAS)

gıra gıra: ötleğen kuşu. (DRTAS)

gıreb seten: Grep saten. (BKÖBTGA)

gırık dökük: kadeh, fincan gibi eşyalar. (DRTAS)

gıvır gıvır: kıvır kıvır. (DRTAS)

gıyk gıyk: sıçanın çıkardığı sesin taklidi. (DRTAS)

gıbegündüz: güpegündüz. (DRTAS)

gide gide: gide gide. (KIRN ; SKD ; DKD ; DTYASO)

gidib gelmek: gidip gelmek. (DTYASO)

giðim kuşam: giyim kuşam. (KIRN ; SKD)

gidip gâlmek: gidip gelmek. (KBÇKTA)

gidip gelmek: gidip gelmek. (RAZN ; SKD ; DKD)

gidmek gelmek: gitmek gelmek. (RAZN)

giim kuşam : giyim kuşam. (SBK ; DKD)

git gel: git gel. (SBK ; DKD)

git gide: zaman geçtikçe, gittikçe, giderek, ileride. (KIRN ; SKD ; DKD)

gitmâ gelmâ: gitme gelme. (SBK)

gitme gelme: (BTHM)

gitmek gelmek: (BKÖBTGA)

gitmek gelmek: gitmek gelmek. (KBÇKTA ; RAZN ; SKD)

giyinip kuşanıp (BKÖBTGA)

gol budak: dal budak. (DRTAS)

gol budaklı/gol budaklı/ gol budaklı

(2): büyük aileli. (DRTAS)

gol budaklı/gol budaklı/gol budaklı (1): dal budaklı. (DRTAS)

gombaklana gombaklana: yuvarlana yuvarlana, takla atarak. (KIRN)

gopgolay: kopkolay. (DRTAS)

gosgoca/gosgocaman/gosgocman: koskoca. (DRTAS)

goyun güzü: koyun kuzu. (KBTAHD)

göregör: taklitçi, göre göre, öğrene öğrene yapan. (DRTAS)

götürüp getirmek: götürüp getirmek. (SBK)

götürüp getirmek: götürüp getirmek. (RAZN ; DKD)

göz göz olmak: Üzerinde birçok göz (delik) oluşmak (ya da bulunmak). (BTGA.398:Gümülcine-Kalanca)

grans mrans: grans mrans. (RAZN)

guçu guçu: kuçu kuçu. (DRTAS)

gupguru: kupkuru. (DRTAS)

gur gur: midenin açlıktan çıkardığı ses. (DRTAS)

gussu gusu: kuzuları çağırmak için kullanılır. (DRTAS)

guva guva: kurarak. (KIRN)

güldür güldür: Oluktan dökülen suyun sesi. (DRTAS)

güle güle: sağlıcakla git, yolun açık olsun. (RAZN ; SKD)

güm güm: güm güm. (KIRN ; SKD)

gümbür gümbür: gümbür gümbür. (KIRN ; SKD)

gün günden: günden güne. gün geçtikçe, git gide, her gün biraz daha. (RAZN ; SKD ; DKD)

gündüzün gecesi: (KBTAHD)

güp güp: kalbin atışını taklit etmek için kullanılır. (DRTAS)

gür gür: odunun yanarken çıkardığı ses. (KBÇKTA)

güzel mi güzel: (BKÖBTGA)

hal hatır: (BTHM)

haldır huldur: haldır haldır. (DRTAS)

halı malı: (BTHM)

hamam mamam: (BKÖBTGA)

hamını mamını: (DTYASO)

hañgır hañgır: gülerken çıkarılan ses. (BDAD)

hantır hantır: bıkmadan, yorulmadan. (BDAD)

hapahap: apansız, apansızdan. (DRTAS)

haplama saplama: rastgele, saçma sapan. (BDAD)

hârt hârt: hart hart (kaşınıırken kazırken çıkan ses). (DRTAS)

hashalka: toptoparlak. (DRTAS)

haşur huşur: haşır huşur. (KIRN ; SKD)

hav hav: köpeğin çıkardığı ses. (DRTAS)

hay hay: hay hay. (KIRN ; SKD)

hılhışır: hıltı pıltı. (DRTAS)

hingir hingir: hingir hingir. (KIRN)

hır gü: hır gü. (KIRN ; SKD)

hırl hışıl: soluk soluğa, yorularak. (BDAD ; SKD)

hırsız huysuz: hırsız yolsuz. (DRTAS)

hısım akraba: hısım akraba. (SBK ; DKD)

hısım akraba: (BTHM) ; (BTFK) ;

(BKÖBTGA)

hısım akraba: hısım akraba. (KIRN)

hizmetçileri mızmetçileri: hizmetçileri mızmetçileri. (KIRN ; SKD ; DKD)

hòdrey hòdrey: hodri meydan anlamında. (KIRN)

hon hon: sesle ağlamak, hıçkırmak. (BDAD)

hoñgur hoñgur : hüngür hüngür. (BDAD)

hongur hongur: hüngür hüngür. (DRTAS)

horo moro söylemek: Dügünlerde oynanan halay. (SBK)

höcêrê höcêrê: özenerek. (BDAD)

hü hü miskin: köpeği kovarken kullanılır. (DRTAS)

ıkdı mikıdı: bahane göstermeye çalışma. (DRTAS)

ılgım ılgım: yavaş yavaş. (DRTAS)

ıngımı zıngımı: Bir çeşit alet edavat. (SBK)

ısm akraba: hısım akraba. (SBK ; DKD)

ısm akraba: hısım akraba. (DTYASO)

ıvrır zıvrır: işe yaramaz, gereksiz, küçük, önemsiz (şeyler). (KBÇKTA)

ıçki miçki: (KBÇKTA)

ığneyle ıpliklen: (BKÖBTGA)

iki davul iki zurna: (DTYASO)

iki duvul iki zurna: İki davul iki zurna. (BKÖBTGA)

ikiö üç: İki üç. (BKÖBTGA)

ikilik mikilik: ikilik mikilik. (RAZN ; SKD)

ikişer ikişer: ikişer ikişer. (RAZN ; SKD ; DKD)

ikötü: iyi kötü. (RAZN ; DKD)

ileri geri: ileri geri. (RAZN ; SBK ; DKD)

ilükemij: iliği kemiği. (SBK)

ince ince: ince ince. (SBK ; DKD)

ındımek pındirmek: indirmek bindirmek. (RAZN)

ındirmekpındirmek: indirmek bindirmek. (KIRN ; SKD ; DKD)

inek minek: inek minek. (KIRN ; SKD ; DKD)

îri bürü: eğri büğrü. (DRTAS)

îrili bürülü: eğrili büğrülü. (DRTAS)

ironikacı monikacı: müzisyen. (SBK)

ister istemez: ister istemez. (RAZN ; SKD ; DKD)

iş güç: (BKÖBTGA)

işleyip işleyip: işleyerek. (RAZN ; SKD ; DKD)

itirê itirê: iterek, iteleyerek. (BDAD ; SKD ; DKD)

iyi iyi: iyi iyi. (RAZN ; SKD)

kaba kaba: kaba kaba. (RAZN ; SKD)

kaçım kaçım: fazla koşturmak. (BDAD ; SKD ; DKD)

kaçına kaçına: kaçınarak. (SBK)

kādaş kādaşa: kardeş kardeşe. (RAZN ; SKD ; DKD)

kāga kuş: karga kuş. (RAZN)

kala kala: En sonunda. (BTHM)

kalpaklā malpaklā: kalpaklar malpaklar. (KIRN ; SKD ; DKD)

kāndi kāndinā: kendi kendine. (SBK ; DKD)

kane kane: kana kana. (KBÇKTA)

kap kacak: (BTFK)

kapı pānçerā: kapı pencere. (SBK ; DKD)

karadan kara: Körü körüne, cahilce. (BTGA.96:Gümülcine-Kozlukebiri)

karı kariya: karı kariya. (RAZN ; SKD ; DKD)

karı kız: (BKÖBTGA)

karı koca: (BTHM)

karı koca: karı koca. (RAZN ; SKD ; DKD)

karıştîre karıştîre: karıştırarak. (RAZN ; SKD)

kārmakarış olmak: Karışık bir durumda olmak. (BTGA.378:Gümülcine-Satıköy)

karşı karşıya: yüz yüze gelecek biçimde, biri ötekinin karşısında olarak, yüz yüze. (KBÇKTA)

karşıdan karşıya: (BKÖBTGA)

kārşıdan karşıya: (BKÖBTGA)

kasımdan kasıma: kasımdan kasıma. (SBK)

kaş göz: kaş göz. (BDAD ; SKD ; DKD)

kāşı kāşı: karşı karşıya. (RAZN ; SKD)

kāşı kāşıya: karşı karşıya. (RAZN ; SKD ; DKD)

kaşık kaşık: kaşık kaşık. (RAZN ; SKD ; DKD)

kat kat: (BTFK)

kat kat: üst üste gelecek biçimde, birbiri üstüne, üst üste. (RAZN ; SBK ; DKD)

katıp katıp: katıp katıp. (RAZN ; SKD ; DKD)

kāvā māvā: kahve mahve. (SBK ; DKD)

kayık payık: kayık mayık. (RAZN)

kaykıla kaykıla: Rahatça. (BKÖBTGA)

kedplā köpek: kedi ile köpek. (KBÇKTA)

kefsiz mefsiz: keyifsiz meyifsiz. (KIRN)

kendi kendime: başkasının yardımı ve ortaklığı olmaksızın. (*DTYASO*)

kendi kendinâ: Kendi kendine. (*KBÇKTA*)

kendi kendinen: Başkasının yardımı ve ortaklığı olmaksızın. (*BKÖBTGA*)

kendi kendinne: kendi kendine. (*RAZN*)

kepçe kepçe: kepçe kepçe. (*RAZN ; SKD*)

kese kese: kese kese. (*RAZN ; SKD*)

kesik kesik: kesik kesik. (*KIRN ; SKD ; DKD*)

kıçı kıçı: kuçu kuçu. (*DRTAS*)

kıpıt ötê, kıpıt beri: sürekli harekette bulunmak. (*BDAD*)

kıpkızıl: (*DRTAS*)

kırına kırına: (*DTYASO*)

kırmızı mırmızı: (*KBÇKTA*)

kırpa kırpa: kırparak. (*DTYASO*)

kısa kısa: kısa kısa. (*RAZN ; SKD ; DKD*)

kıskıvrak: sımsıkı. (*KBÇKTA*)

kış kış : kış kış. (*RAZN ; SKD ; DKD*)

kıti kıti: kuçu kuçu. (*DRTAS*)

kıvrana kıvrana: kıvranarak. (*RAZN ; SKD*)

kıvrım kıvrım olmak: buruşmak, kırışmak, katlanmak. (*BDAD ; SKD ; DKD*)

kızla erkek: Kız ile erkek. (*BTHM*)

kızlâ mızlâ: kızlar mızlar. (*KBÇKTA*)

kılâ bayılâ: kırlar bayırlar. (*RAZN*)

kilim milim: (*BTHM*)

kim kime: kimsenin kimseyle ilgilenmediği, kimseye önem vermediği, çok karışık bir durumu anlatır. (*RAZN ; SKD*)

kimse kimseye: kimse kimseye. (*RAZN ; SKD ; DKD*)

kinola minola: kinola minola. ?? (*RAZN*)

kireç mireç: kireç mireç. (*KIRN ; SKD ; DKD*)

kitap mitap: kitap mitap. (*SBK ; DKD*)

kokanâ mokañâ: kokona mokona. (*KBÇKTA*)

kokulu mokulu: kokulu mokulu. (*RAZN ; SKD ; DKD*)

kokusunu mokusunu: kokusunu mokusunu. (*RAZN ; SKD ; DKD*)

kol kol: kol kola. (*RAZN ; SKD*)

kombayna mombayna: kombayna mombayna. (*SBK ; DKD*)

konu komşu: (*BTHM*) ; (*BTFK*) ; (*BKÖBTGA*)

konu komşu: konu komşu (*KIRN ; RAZN ; SBK ; DKD*)

konu komşuya: konu komşuya. (*SBK ; DKD*)

konvoy moyvoy: konvoy moyvoy. (*RAZN ; SKD*)

korap morap: korap morap. (*RAZN ; SKD*)

korca korca: korkarak. (*KIRN ; SKD*)

koskoca: çok büyük, çok iri. (*KBÇKTA*)

koskojoman: Koskocaman. (*KBÇKTA*)

koskujaman: Koskocaman.

(*BTGA.88:Gümülcine-Çukaköy*)

koti koti: mandaları çağırmak için kullanılır. (*DRTAS*)

kotur kotur: sert bir meyve veya sebze yerken çıkan ses. (*DRTAS*)

köşkü möşkü: köşkü möşkü. (*KIRN ; SKD*)

köydän köyâ: köyden köye. (*KBÇKTA*)

köye möye: köye möye. (*SBK ; DKD*)

kupçe kupçe: küp küp. (*RAZN ; SKD*)

kuşu kuşu: koyunları çağırmak için kullanılır. (*DRTAS*)

kuyruk kuyrâ: kuyruk kuyruğa. (*RAZN ; SKD*)

kuzu muzı: kuzu muzı. (*RAZN ; SKD ; DKD*)

küçük küçük: küçük küçük. (*KIRN ; RAZN ; SBK ; DKD*)

kül küsbe/kül küspe: her çeşit ince çöp. (*DRTAS*)

küldür küldür: akan suyun sesini yansıtmak için kullanılır. (*DRTAS*)

küllemülle: küllemülle. (*KIRN ; SKD*)

küp küp: kalbin sesini taklit etmek için kullanılır. (*DRTAS*)

küpâ müpâ: küpe müpe. (*KBÇKTA*)

küt küt: küt küt. (*KIRN ; SKD ; DKD*)

küt küt: yumrukla, tüfek dipçiğiyle vururken çıkan sesi taklit etmek için kullanılır. (DRTAS)

kyat myat: kağıt mağit. (RAZN ; DKD)

ölä bölä: öyle böyle. (KBÇKTA)

laaap laaap: sopanın bir şeye vurunca çıkardığı ses. (KBÇKTA)

ļağa ļuga: lakırdı. (BDAD ; SKD)

lapū lupū: lapur lupur “aceleyle koşturarak yetişmeye çalışmak” (SBK)

öle öle: öyle öyle. (RAZN ; SKD)

lokur lokur: suyun kaynamasını taklit etmek için kullanılır. (DRTAS)

makam rakam: rakam makam. (RAZN)

malını mülkünü: malını mülkünü. (KBÇKTA ; SBK ; DKD)

mışıl mışıl: (BTHM)

mıyıl mıyıl: mıyıl mıyıl. (KIRN ; SKD ; DKD)

min min: min min. (SBK)

mini mini: mini mini. (RAZN)

moç moç: at, eşek, katır çağırmak için kullanılır. (DRTAS)

mork kork: domuzun çıkardığı ses. (DRTAS)

mosmor: her yeri, her yanı mor ya da çok koyu mor. (KBÇKTA)

müsâdeli müsâdesis: izin almadan; izinli izinsiz. (DRTAS)

na na: Köpek çağırma ünlemi.

(DS:Konyar, Katransa, Kayalar, Selanik)

nâbêl'â nêdêlê: ne yaparlar ne ederler. (KBTAHD)

ne din ne imân: (KBTAHD)

ne su ne ekmek: ne su ne ekmek. (SBK ; DKD)

nêđ vâ nêđ yok: Ne var ne yok. (KBTAHD)

ni öte ne beri: ne öte ne beri. (RAZN ; SKD ; DKD)

nineler dedeler: (BKÖBTGA)

o gün bugün: o zamandan beri. (RAZN ; SKD ; DKD)

o kapıdan bu kapıya: (KBÇKTA)

o köydän o köyâ: o köyden o köye. (KBÇKTA)

o öle bu bölä: o öyle bu böyle. (SBK ; DKD)

öda buda: orada burada. (RAZN ; SKD ; DKD)

odalardan odaya: (DTYASO)

odunlarla çırpırlarla: Odunlarla çırpırlarla. (BTHM)

öh oh: oh oh. (KIRN ; SKD)

okuya okuya: okuyarak. (RAZN ; SKD ; DKD)

okuyup okuyup: (BKÖBTGA)

okuyup okuyup: okuyarak. (KBÇKTA)

öl_uşâ: oğlu uşağı. (SBK ; DKD)

öllük gızlık: kız evlâtlığı. (DRTAS)

öluma uşâma: oğluma uşağıma. (SBK ; DKD)

on òm beş: on on beş. (KBTAHD)

onđ om beş: on on beş. (KBTAHD)

onu bunu: onu bunu. (RAZN ; SBK ; DKD)

öpöp: hop hop. (SBK)

orda burda: orada burada. (KBÇKTA ; RAZN ; SKD ; DKD)

ordan bordan: Oradan buradan. (BTFK)

ot çöp : ot çöp. (KIRN ; SKD)

oy oyy: (BKÖBTGA)

oya oya: bölük bölük (ekin, bitki). (DRTAS)

oyana buyana: oyana buyana. (RAZN ; SKD ; DKD)

oyanı buyanı: oyanı buyanı. (RAZN ; SKD ; DKD)

oyankı buyankı: oyankı buyankı. (KBÇKTA)

oylum oylum: bölük bölük (ekjn, bitki). (DRTAS)

oyt moyt: bir kimseye seslenmek için kullanılan sözcük. (KBÇKTA)

oyum oyum: düz olmayan, oyuklarla dolu. (DRTAS)

öle büle: Öyle böyle. (BKÖBTGA)

ölü diri: ölü diri. (BDAD ; SKD ; DKD)

öpüşe öpüşe: öpüşerek. (KIRN ; SKD ; DKD)

örelek örelek: örerek. (KIRN ; SKD)

örtödöşek: örtü-döşek; yatak takımı. (DRTAS)

örtü döşek: örtü döşek. (*KBÇKTA*)
öte beri: oraya buraya. (*KIRN ; RAZN ; SKD*)
öte berice: Epeyce, oldukça, fazlaca. (*BTGA. 166:Gümülcine-Kalfa*)
öte bericene: Epeyce, oldukça, fazlaca. (*BTGA. 222:Gümülcine-Koyundere*)
öteberice: üstünkörü. (*DRTAS*)
ötedän beridän: öteden beriden. (*SBK*)
ötede beride: şurada burada. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
öteden beriden: şuradan buradan. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
ötekisinä berikisinä: ötekisine berikisine. (*SBK*)
pāça pāça: parça parça. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
pālak pālak: parlak parlak. (*KIRN ; SKD*)
paldır küldür:Ansızın ve yol yönteme aldırmaksızın. (*BTHM*)
pança pança: avuç avuç. (*BDAD ; SKD ; DKD*)
parà marà: (*KBTAHD*)
para mara: para mara. (*RAZN ; SBK ; DKD*)
para pul: para pul. (*BDAD ; SKD ; DKD*)
paralı parasız: paralı parasız. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
paramparça: parça parça. (*KIRN ; SKD*)
parça parça: azar azar, bölüm, bölüm. (*KBÇKTA*)
parmak parmak: (*KBÇKTA*)
pastayla mastayla: pastayla mastayla. (*SBK ; DKD*)
pati pati: kaz kovalama ünlemi. (*DS-Bul.Göç., Gölcük -Kc.*)
pempemsi: pembemsi. (*DRTAS*)
pesbelli/pepelli: besbelli. (*DRTAS*)
peşpeş yapmak: Kurban bayramında köyün gençlerinin deve şeklinde yaptıkları bir maketin içine girerek evlerden bahşiş ve hediye toplamak. (*BTGA. 190:Gümülcine-Büyük Doğanca*)
peşpeş: Kurban bayramında köyün gençlerinin deve şeklinde yaptıkları bir maketin içine girerek evlerden bahşiş ve

hediye toplama adeti. (*BTGA. 190:Gümülcine-Büyük Doğanca*)
pık pık: yemek pişirken çıkan ses. (*RAZN*)
pır pır: fir fir. (*DRTAS*)
piş piş: kedi çağırma için kullanılır. (*DRTAS*)
piteka miteka: pateka mateka. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
pıtpıdik: bildircin. (*DRTAS*)
pişpiş tutmak: bebeklere, küçük çocuklara çiş yaptırmak. (*BDAD ; SKD ; DKD*)
pitir pitir: pitir pitir. (*KIRN ; SKD*)
pof pof: Silahla ateş edildiğinde çıkan ses. (*BKÖBTGA*)
potur motur: potur motur. (*KIRN ; SKD*)
pruka pruka: Sığırları çağırma ünlemi. (*DS: Konyar, Katransa, Kayalar, Selanik*)
prüü prüü: Kuzuları çağırma ünlemi. (*DS: Konyar, Katransa, Kayalar, Selanik*)
pul pul: pul pul. (*RAZN ; SKD*)
pusta posta: Grup grup, ayrı ayrı, öbek öbek, posta posta. (*BTGA. 209:Gümülcine-Üşekdere*)
püf püf: yemeğin kokusunun beğenildiğini anlatır, pehpeh. (*DRTAS*)
püsbütün/püspütün/büspütün: büsbütün. (*DRTAS*)
rakı konyak: rakı konyak. (*DTYASO*)
rāt rāt: rahat rahat. (*KBÇKTA ; RAZN ; SKD ; DKD*)
renkli renkli: (*BTHM*)
renkli renkli: renkli renkli. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
reys meys: reys meys. (*RAZN ; DKD*)
sā solu: sağı solu. (*BDAD ; SKD ; DKD*)
sacā bacā: pek yakın, akraba. (*DRTAS*)
saçlā maçlā: saçlar maçlar. (*KIRN ; SKD ; DKD*)
saçları maçları: saçlarımaçları. (*KIRN ; SKD ; DKD*)
sādan soldan: sağdan soldan. (*SBK ; DKD*)
saklı maklı : saklı maklı. (*RAZN ; SKD ; DKD*)
salına salına: salınarak. (*DTYASO*)
salla salla: salla salla. (*KIRN ; SKD ; DKD*)

sandalye mandalye: (BTHM)
sapasālam: sapasağlam. (KBÇKTA)
sapisālam: Sapasağlam. (BTGA.
141:Gümülcine-Kalenderköy)
saptan samandan: saptan samandan.
(SBK ; DKD)
sarı sarı: sarı sarı. (RAZN ; SKD ; DKD)
sarım sarım: sarım sarım. (RAZN ; SKD ;
KBTAHD)
savırım savırım: savurum savurum.
(DRTAS)
savırım savırım: savurum savurum.
(DRTAS)
sāye sola: sağa sola. (DTYASO)
sayına soluna: Sağına soluna. (KBÇKTA)
sekiz dokuz yaşında: sekiz dokuz yaşında.
(SBK ; DKD)
sel su yapmak: harap etmek, viraneye
çevirmek. (DRTAS)
sendek sendek: sendeleye sendeleye, düşe
kalka. (DRTAS)
sêndêl sündêl: sallanarak. (BDAD ; DKD)
serin serin: (KBÇKTA)
sevine sevine: sevinerek. (RAZN ; SKD ;
DKD)
sevişe sevişe: sevişerek. (KIRN ; SKD ;
DKD)
sıcacık sıcaık: (BKÖBTGA)
sıcacık sıcaık: (BKÖBTGA)
sıcak sıcak: sıcak sıcak. (RAZN ; SKD ;
DKD)
sık sık: (zaman için) arası çok geçmeden,
çok sık olarak, oldukça sık bir biçimde.
(RAZN ; SKD ; DKD)
sıkı bütün: Çokça, epeyce anlamında
kullanılan bir ikileme. (BTGA.
222:Gümülcine-Koyundere)
şımsıcak: (BKÖBTGA)
şımsıkı: (KBTAHD)
sıra sıra: (BTFK)
sıra sıra: dizi dizi. (KBÇKTA ; RAZN ;
SKD ; DKD ; KBTAHD)
sırtısıra: arka arkaya. (DRTAS)
silā milā: silah milah. (KBÇKTA)
silmek süpürmek: (BKÖBTGA)
siyrêk siyrêk: Seyrek seyrek. (BKÖBTGA)

sōna sōna: sonra sonra. (RAZN ; SKD ;
DKD)
sonca sonca: sonra sonra. (KIRN)
sōra sōra: sonra sonra. (KIRN ; SKD ;
DKD)
sora sora: sorarak. (RAZN ; SKD ;
DTYASO)
sorgu suval: sorgu sual. (RAZN ; SKD)
 soru suval: sorgu sual. (KBÇKTA)
sorup soruşturmak: (BTFK)
soyukmoyuk: soğuk moğuk. (KIRN ;
DKD)
soyuk sopuk: terbiyesiz. (DRTAS)
soyunmak sopunmak: (DTYASO)
suma suma: vadesi hulülünde. (DRTAS)
suratını muratını: (KBÇKTA)
süre süre: sürerek. (KIRN ; SKD ; DKD)
süsö müs: (BKÖBTGA)
süslenmek püslenmek: (BKÖBTGA)
süslü püslü: (BKÖBTGA)
şā şū şā: şar şur şar. (RAZN)
şalak şalak olmak: Metal bir eşya için
parlak olmak. (BTGA. 160:Gümülcine-
Üntüren)
şambur şumbur: çalkalanan suyun
çıkardığı sesi taklit etmek için kullanılır.
(DRTAS)
şap şup: dikkatsiz yemede çıkan senin
taklidi için kullanılır. (DRTAS)
şapır şupur: dikkatsiz yemede çıkan sesin
taklidi için kullanılır. (DRTAS)
şar şar: yağmur yağarken çıkan ses.
(KBÇKTA)
şaş beş olmak: ne yapacağını şaşırarak.
(BDAD ; SKD ; DKD)
şaşara beşerê: şaşırtmaca. (BDAD)
şığıdıkşığıdık: şıkıdık şıkıdık. (KIRN ;
SKD)
şıkır şıkır: şıkır şıkır. (KIRN ; SKD ;
DKD)
şıkıv **şıkıv:** şıkır şıkır.
(KIRN ; DKD)
şıldır şıldır: yaprağın çıkardığı sesi
yansıtmak için kullanılır. (DRTAS)
şimbil şimbil: hareketli. (KBÇKTA)
şindi şindi: yeni yeni, şimdi şimdi. (RAZN
; SKD ; DKD)

şiritli miritli: şeritli meritli. (SBK ; DKD)
şkafları mışkafları: (bul. şkafl: dolap) (SBK ; DKD)
şölä bölä: şöyle böyle. (KBÇKTA)
şu bu: şu bu. (RAZN ; SKD ; DKD ; KBTAHD)
şüle şüle: şöyle şöyle. (RAZN ; SKD ; DKD)
şunu bunu: şunu bunu. (KIRN ; RAZN ; SKD ; DKD)
şuydu buydu: şuydu buydu. (RAZN ; SKD ; DKD)
tā tā: daha daha. (RAZN ; SKD ; DKD)
tabak tabak: (KBÇKTA)
tan tan tan: tan tan tan. (RAZN ; SKD)
tapar tupar: apar topar. (DRTAS)
tapu tupu: tapu tupu. (RAZN)
tapur tupur: tapur tupur. (KIRN ; SKD ; DKD)
taş maş: (KBÇKTA)
t,öble t,öble: te böyle te böyle. (RAZN)
t,öblet,öble: te böyle te böyle. (RAZN ; SKD ; DKD)
öte beri: oraya buraya. (RAZN ; SKD ; DKD)
te şölä te bölä: te şöyle te böyle. (KBÇKTA)
te şöle te,böle: te şöyle te böyle. (RAZN ; SKD)
te şüle te büle: te şöyle te böyle. (RAZN ; DKD)
ötede beride: şurada burada. (RAZN ; SKD ; DKD)
tek tek: bir bir, birer birer. (RAZN ; SKD)
tek tuk: tek tük. (SBK ; DKD)
teker teker: ayrı ayrı, birer birer. (RAZN ; SKD)
tel mil: tel mel. (KIRN)
tel tel: tel tel. (RAZN ; SKD ; DKD)
televze melevze: televizyon melevizyon. (RAZN ; SKD)
tellēmellē: teller meller. (KIRN ; SKD ; DKD)
tertemis: tertemis. (KIRN ; SKD ; DKD)
tertemiz: Her yanı temiz, çok temiz. (BKÖBTGA)
terziler merziler: (BTHM)

tık tık: tavukları çağırmak için kullanılır. (DRTAS)
tık tık: tık sesi çıkararak. (KBÇKTA ; KIRN ; RAZN ; SKD ; DKD)
tıkır mıkır: tıkır mıkır. (KIRN ; SKD ; DKD)
tın tın: Boş. (KBÇKTA ; RAZJE/19)
tıpıj tıpıj gitmek: Bebeklerin ilk yürüyüşleri için kullanılan bir tabir, tıpış tıpış gitmek. (BTGA. 414:Gümülcine-Sofular)
tırım tırım: tırım tırım. (RAZN ; SBK ; DKD)
tölä tölä: te öyle te öyle. (SBK)
t,öle t,öle: te öyle te öyle. (RAZN ; DKD)
t,ölet,öle: te öyle te öyle. (RAZN)
to,b,kadā to,b,kadar: te bu kadar te bu kadar. (RAZN ; SKD ; DKD)
topal topal: topal topal. (KIRN ; SKD)
topalak topalak: yuvarlak yuvarlak. (RAZN ; SKD ; DKD)
topaş topaş yapmak: Yuvarlayarak top haline getirmek. (BTGA. 410:Gümülcine-Bekirköy)
tosları mosları: Tostları mostları. (BKÖBTGA)
tozdan dumandan: tozdan dumandan. (SBK)
traktō mraktō: traktör mraktör. (RAZN ; SKD)
traktor mraktor: traktör mraktör. (RAZN ; DKD)
tras tras: tras tras. (RAZN ; SKD)
tuō āf tuō āf: tuhaf tuhaf. (DTYASO)
tüllü tüllü: pek çok çeşit, çeşit çeşit. (KIRN)
tülü tülü: pek çok çeşit, çeşit çeşit. (RAZN ; SKD ; DKD)
tümen tümen: çeşit çeşit. (DS-Şumnu)
tüp tüp: yürek çarpıntısının sesini taklit etmekte kullanılır. (DRTAS)
tüpür tüpür: ayak seslerini yansıtmak için kullanılır. (DRTAS)
türlü türlü: pek çok çeşit, çeşit çeşit. (KIRN ; SKD)
ubuzun: upuzun. (DRTAS)

ucu ucuna: ancak yetişecek kadar, çok zor bir biçimde. (BDAD ; SKD ; DKD)

ucundan ucundan: azar azar. (BDAD ; SKD)

ufacıktefecik: ufacıktefecik. (KIRN ; SKD)

ufacıkō ufacık: (BKÖBTGA)

ufak tefek: (nesneler için) çok yer kaplamayan, küçük, çok gerekli olmayan. (KBÇKTA)

ufak ufak: ufak ufak. (RAZN ; SKD ; DKD)

unō mun: (DTYASO)

ūp ūp: Hüp hüp, bir şey içildiğini belirtir. (SBK)

ūr ūr: sivilcenin çokluğunu belirtmek için kullanılır. (DRTAS)

urā burā: oraya buraya. (KIRN)

urda burda: orada burada. (KIRN)

urdan burdan: oradan buradan. (KIRN)

urgan murgan: urgan murgan. (KIRN ; SKD)

usul usul: yavaş yavaş. (RAZN ; SKD ; DKD)

uzak uzak: uzak uzak. (RAZN ; SKD ; DKD)

uzun uzun: çok uzun, uzun süre. (RAZN ; SKD ; DKD)

uzùn uzùn: iki ucu arasında fazla uzaklık olan. (KBTAHD)

üçō beş: Üç beş. (DTYASO)

üç dōdā dōru: üçe dörde doğru. (SBK)

{len ikindi: Öğlen ikindi. (DTYASO)

üjō gün üjō gece: üç gün üç gece. (DTYASO)

üle üle: Öyle öyle. (BKÖBTGA)

üle üle: öyle öyle. (KIRN ; DKD)

ünüm ünüm: sesle, yüksek sesle. (DRTAS)

üpür üpür: sivilcenin çokluğunu belirtmek için kullanılır. (DRTAS)

üstü başı: kılığı kıyafeti. (SBK)

üşō gün üşō gece: üç gün üç gece. (DTYASO)

üte berice: Epeyce, oldukça. (BTGA. 152:Gümülcine-Hemetli)

üteberi: öte beri. (DTYASO)

vakti sāti: Zaman. (BKÖBTGA)

valla billa: vallahi billâhi. (DRTAS)

vayha gıcı gıcı: keçileri çıkırmak için kullanılır. (DRTAS)

vicir vicir/vıgır vıgır: dar bir yerde, çok miktarda canlı varlıkların kıpırtısını ifade etmek için kullanılır. (DRTAS)

vırnak vırnak: Yeni doğan bebeğin bağırması. (BTHM)

vıyk vıyk: bir hayvanın acı ses çıkarmasını yansıtmak için kullanılır. (DRTAS)

vit vit vit: hindileri çağırmak için kullanılır. (DRTAS)

vraka vraka: (bağırtı için) vırak vırak. (KBÇKTA)

yā yā: Kimi duyguları güçlendirmek amacıyla tümcenin başında ya da sonunda ey, hey anlamında kullanılır; tümce başında "evet" anlamında olumluluk bildirir. (BKÖBTGA)

ya ya: ya ya. (RAZN ; SBK ; DKD)

yak yak: yakyakı kuşunun çıkardığı sesi yansıtmak için kullanılır. (DRTAS)

yalap yalap: parıl parıl, ışıl ışıl. (BDAD ; SKD)

yalın yanış: yalan yanış. (RAZN ; SKD ; DKD)

yalvara yalvara: yalvararak. (RAZN ; SKD ; DKD)

yamık yamuk: pek yamuk. (DRTAS)

yan yana: Biri ötekinin sağında ya da solunda olarak birbirinin yanında. (BKÖBTGA)

yan yana: yan yana. (BDAD ; KIRN ; RAZN ; SBK ; DKD)

yan yun gitmek: Dayak yedikten sonra kendini bilmez bir halde yürümek. (BTGA. 324:Gümülcine-Musacık)

yana yana: yanarak. (KBÇKTA)

yapyannis: yapayalınız, yapıyalınız. (DRTAS)

yapyası: yamyası. (DRTAS)

yarım yamalak: eksik, yarım, tam olmayan. (SKD ; DKD)

yarım yantalak: yarım yamalak. (DRTAS)

yarım yapalak: Yarım ağızla söylemek.
(BKÖBTGA)

yata kalka: (DTYASO)

yatak matak: yatak matak. (SBK ; DKD)

yavaş yavaş/ yāvaş yāvaş: yavaş yavaş.
(KBÇKTA ; KIRN ; RAZN ; SBK/ KIRN;
DKD)

yavaş yavaş: (BTHM) ; (BTFK) ;
(BKÖBTGA)

yavaşıklık yavaşıklık: (BTHM)

yazma okuma: okuma yazma. (RAZN ;
DKD)

yemek_ içmek: yemek_ içmek. (SBK ;
DKD)

yemek memek: yemek memek. (RAZN ;
SKD ; DKD)

yemeni memeni: ayakkabı mayakkabı.
(KBÇKTA)

yeni yeni: Yeni olarak. (BTFK)

yepyeni: yepyeni. (KIRN ; SKD)

yeşil yeşil: (KBTAHD)

yıkamak paklamak: (BKÖBTGA)

yıkık dökük: yıkılıp dökülmüş olan yer.
(RAZN ; SKD ; DKD)

yıkık yıkık: yıkık yıkık. (KIRN ; SKD)

yılanlā çıyanlā: yılanlar çıyanlar.
(KBÇKTA)

yılanlar çıyanlar: Yılanlar çıyanlar.
(RAZJE/21)

yimek içmek: yemek içmek. (KBTAHD)

yimek işmek: yemek içmek. (DTYASO)

yok yok: yok yok. (RAZN ; SKD ; DKD)

yok yonsul olmak: tamamen yoksul.
(BDAD)

yol yordam: Birşey, davranış ya da
yapışın usul ve kuralları. (BTHM)

yöt mot: yoğurt moğurt. (RAZN ; SKD)

yörüyelek yürüyelek: yürüyerek
yürüyerek. (KIRN ; SKD)

yüsük müsük: Yüzük müzük. (BTHM)

yuvarlana yuvarlana: yuvarlana
yuvarlana. (KIRN ; SKD ; DKD)

yüksek yüksek: yüksek yüksek. (RAZN ;
SKD ; DKD)

yüz yüze: yüzleri karşı karşıya gelecek
biçimde. (BDAD ; SKD ; DKD)

yüzük müzük: yüzük müzük. (SBK ;
DKD)

zangır zangır: zangır zangır. (KIRN ;
SKD)

zar zor: güçlükle, zorlukla. (BDAD ; SKD
; DKD)

zarzavat: Genellikle pişirilerek yeneni
bitkiler veya bunların taneleri, göveri,
göverti, sebzevat, zerzevat. (BTGA.
281:Gümülcine-Küçük Sirkeli)

zavotmavot: zavotmavot (fabrika
mabrika) (RAZN ; SKD ; DKD)

zengin fıkare: zengin fukara. (RAZN)

zengin zengine: zengin zengine. (RAZN)

zevk sefa: (KBÇKTA ; DTYASO)

zır zır: zır zır. (RAZN ; DKD)

zırı zırına: Zoru zoruna. (BTGA.
57:Gümülcine-Gerdeme)

zırı zırtana: Zoru zoruna. (BTGA.
57:Gümülcine-Gerdeme)

zırta pırta: zırta pırta. (RAZN ; SKD)

zongur zongur: zongur zongur. (RAZN ;
DKD)

zoru zortuna: Zoru zoruna. (BTGA.
291:Gümülcine-Küçüren)

zoru zoruna: güçlük çekerek, güçlükle.
(BDAD ; DKD)

zorzoruna: zorla, gayet zorla. (DRTAS)

zōzoruna: zorla, gayet zorla. (DRTAS)

zumba zumba: (BKÖBTGA)

zuru zuruna: Zoru zoruna. (BTGA.
110:Gümülcine-Hebilköy)

zuru zurutuna: Zoru zoruna. (BTGA.
355:Gümülcine-Demirciler)

KAYNAKÇA VE ESER KISALTMALARI

Aktaş, G. H. (2012). *Gümülcine Türk ağzındaki Batı kaynaklı kelimeler*. Bakesş Yayınları (**GTABKK**)

Alkaya, E. (2008). Orta ve Doğu Karadeniz ağızlarında görülen ikilemeler üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/3*.

Cebeci, İ. (2010). *Örneklerle Deliorman Türk ağzı sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları (**BDAD**)

Çağatay, S. (1978). *Türk lehçeleri üzerine denemeler*. Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.

Dallı, H. (1991). *Kuzeydoğu Bulgaristan Türk ağızları üzerine araştırmalar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (**KBTAHD**)

Derleme sözlüğü 1-12 (1993). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. (**DS**)

Doğan, İ., Benli, D. Y. (2014) *Bulat köyü örneğinde Batı Trakya Gümülcine ağzı*. Gece Kitaplığı (**BKÖBTGA**)

Eren, H., Kun, T. H. (1950). *Türk dili ve tarihi hakkında araştırmalar I*. Türk Tarih Kurumu Yayınları (**RAZJE**)

Erdem, M. D. (2005). Harezmi Türkçesinde ikilemeler ve yinelemeler üzerine. *Bilig*. S. 33. s. 189-225.

Ergin, M. (2004). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Gürcihan, G. (2009). *Kuzeydoğu Bulgaristan'da Çerkovna köyü ve çevresi Türk ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya (**KBÇKTA**)

Hatiboğlu, V. (1981). *Türk dilinde ikileme*. Ankara Üniversitesi Basımevi.

Kadır Oglarınan, F. (2016). *Batı Trakya ağzından gelenek ve görenekler*. Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Bitirme Ödevi. Edirne (**BTFK**)

Karaağaç, G. (2011). *Türkçe'nin söz dizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Karaşinik, B. (2011). *Silistre ili ve yöresi ağızları*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne (**SBK**)

Korkmaz, Z. (2010). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK.

Metin, M. (2016). *Durgyul; Razgrad ili kubrat ilçesi Alevi-Bektaşî köyleri ağzı (inceleme, metinler, sözlük)*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne (**RAZN**)

Molla Ahmet, C. (2016). *Batı Trakya ağzıyla gelenek ve göreneklerin anlatılması*. Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Bitirme Ödevi. Edirne (**BTHM**)

Olçay, S. (1995). *Doğu Trakya yerli ağzı (inceleme-derleme-dizin)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (**DTYASO**)

Ölmez, Z. K. (1997). Kutadgu Bilig'de ikilemeler (1). *Türk Dilleri Araştırmaları*. S. 7. s. 19-40.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 62 Temmuz – Ağustos 2017

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

- Ölmez, Z. K. (1998). *Kutadgu Bilig’de ikilemeler (2)*. Bahsı Ögdisi 60. Doğum Yılı Dolayısıyla Klaus Röhrborn Armağanı, Simurg Yay.
- Özden, M. (2016). *Batı-Trakya Gümülcine ağız incelemesi (ses ve şekil bilgisi-metinler-söz varlığı)*. Trakya Üniversitesi Yayınları. Yayın No:180 **(BTGA)**
- Salimehmed, N. (2006). *Kırcaali ili ve çevresi*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne **(KIRN)**
- Sev, G. (2004). Divanü Lûgat’it Türk’te ikilemeler. *TD*. S. 634. s. 497-510.
- Türkçe sözlük I*. Ankara: TDK Yayınları. 1998.
- Yelten, M., Açıkgöz, H. (2008). *Kelime grupları*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Mollava, M. R. (2003). *Doğu Rodop Türk ağızlarının sözlüğü (DRTAS)*

Kısaltmalar

(SKD) : Silistre Bölgesinden Kendi Derlediğimiz İkilemeler.

(DKD): Dobruca (Dobriç) Bölgesinden Kendi Derlediğimiz İkilemeler.